

Vezetői kézikönyv segédtszteknek

vándor korosztály

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A kézikönyv írásában részt vett:

Bujk Zsuzsa csst. (432.)
Constantinovits Milán csst. (46.)
Evetovics Zorka öv. (85.)
dr. Grynaeus András cst. (205.)
Haraszti Tímea
Hoffmann Ferenc cst. (118.)
Jóvér Ákos csst. (802.)
Kuti Veronika csst. (1604.)
Lakatos Júlia csst. (121.)
Molnár Nikolett csst. (412.)
Németh-Nagy Melinda cst. (412.)
Solymosi Balázs cst. (205.)
Takács Eszter
Téglás Gergely csst (929.)
Tekse Balázs cst (958.)
Vargáné dr. Balogh Orsolya csst (25.)
Veréb Dániel csst. (412.)
Wintsche-Mikesch Viktor csst. (903.)

Felelős szerkesztő:

Solymosi Balázs cst. (205.) első kiadás
Hegyi Armand csst. (105.) második kiadás

Olvasószerkesztő:

Constantinovits Milán csst (46.) első kiadás
Németh-Nagy Melinda cst. (412.) második kiadás
Réder Kristóf csst. (148.) második kiadás

Második kiadást szerkesztette:

Németh-Nagy Melinda cst. (412.)

Grafika:

Huszár Márton

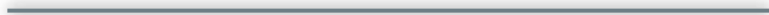
ISBN 978-963-8305-37-4

Az első kiadás készült a Magyar Cserkészszövetség és a Bethlen Gábor Alapkezelő
TÁMOP-5.2.8-12/1-2013-0001 azonosítószámú Kisközösségi Ifjúságnévelés
Támogatása című projektjének keretében. Budapest, 2015.

A második kiadás készült a Magyar Cserkészszövetség EFOP-1.3.6-17-2017-00001
azonosítószámú Imre herceg terv - közelebb egymáshoz című projektjének a keretében.

Második, javított kiadás. Budapest, 2021.

Tartalom

Kedves rajparancsnokom!.....	
1. A vándor korosztály lelki, érzelmi, testi, értelmi, társas nevelési céljai.....	1
1.1. A vándor korosztály bemeneti elvárásai és kimeneti céljai.....	1
2. A vándor korosztály jellemzői.....	1
2.1. A vándor korosztály fejlődéslelektani, biológiai jellemzői.....	1
2.1.1. Biológiai jellemzők.....	2
2.1.2. Pszichológiai jellemzők.....	2
2.2. A korosztály szociális, társadalmi jellemzői.....	8
2.2.1. Szabadidős tevékenység, érdeklődési kör.....	8
2.2.2. Az alkohol és drog jelenléte.....	12
2.2.3. Foglalkoztatás, külföldi munkavállalás.....	13
3. A cserkésznevelés eszközei és módszerei.....	1
3.1. A létszám, nemek és őrς felosztása a vándor korosztályban, őrςi foglalkozás gyakorísága – őrςi közösségek kialakítása a vándor korosztályban.....	1
3.2. A raji foglalkozás keretei, gyakorísága.....	3
3.3. A csapat közös alkalmai – ezek szerepe a vándor korosztályban.....	8
3.4. Körzeti/kerületi/országos/nemzetközi programok.....	9
3.5. A vándor korosztály lelki nevelése.....	15
3.6. Külkapcsolatok – A család, a templom és az iskola szerepe.....	19

4. Próbarendszer.....	1
4.1. A vándor korosztály első évére vonatkozó próbarendszer.....	3
4.2. A vándor korosztály második évére vonatkozó próbarendszer.....	6
4.3. A vándor korosztály harmadik évére vonatkozó próbarendszer.....	8
4.4. A vándor korosztály negyedik évére vonatkozó próbarendszer.....	10
4.5. A Világjáró öv követelménye.....	12
5. A vándor korosztály vezetőinek feladatai.....	1
5.1. A vándor őrsvezető feladatai.....	1
5.2. A rajparancsnok szerepe, nevelési feladata.....	4
5.3. A vándorvezető helye a cserkészéletpályán.....	8
5.4. A vándor korosztályú vezető helye a csapatban és a csapat vezetőségében – a vezetők és nem vezetők viszonya a korosztályban.....	9
5.5. A vándorvezetők együttműködése a rajban.....	17
5.6. Az őrsvezetők szakmai előrelépése és fejlődése.....	17
5.7. Kapcsolattartás a vándor korosztályba tartozók szüleivel.....	19
5.8. A vándor korosztály különleges vezetési kihívásai.....	21
6. A vándor korosztály cserkészszajátosságai.....	1
6.1. A korosztály kiemelt cserkészprogramjai.....	1
6.2. A vándor korosztályhoz kapcsolódó szertartások.....	3
6.3. Az egyenruha a vándoroknál.....	5
7. Kiemelt figyelmet igénylő gyerekek a cserkészletben.....	1

Ha bármilyen észrevételed van, kérlek, jelezd nekünk (ovt@cserkesz.hu). Akár csak egy elütés, akár bővítés igény. Ez az anyag a mindenkori magyar, vándorok korosztályát vezető segédtisztek kézikönyve kíván lenni, állandóan megújulva, frissítve.

„Úton lenni a boldogság, megérkezni a halál.”

(Hobo)

Kedves rajparancsnokom!

A vándorok életét egyszerre szorítják a közösségi lét keretei, és feszítik szét a felnőtté válás sajátos folyamatai. Egyszerre van jelen a sok emlék, a közösségi erő, számos személyes kötődés, illetve az elágazó, függetlenedő életutak, tanulmányok stb. Ezeket figyelembe kell venni, és meg kell tanulni, hogy ilyen körülmények között hogyan tudjuk megélni a cserkészetűnk. Sok esetben érdemesebb a rajszintű programokat erősíteni, és az őrsi találkozásokat az őrre, őrsvezetőjére bízni.

Vándoréletük nem más, mint folyamatos tapasztalatszerzés a valós világból, ahol már nincsen védett környezet, de van megértő és elfogadó, segítő és támogató háttér. Mind-egy, hogy az önállósodás mely fokán áll a vándor, keresi a helyét, és ha valamelyik út nem az ő útja, az is tanulást jelent számára. Semmi esetre sem kudarcot! A közösség megtartó ereje, a közösség tagjainak személyes kapcsolódása az, ami hosszútávon megtartást jelent számukra. A korosztály végét sem rögzíti szabály, hanem amikor ők látják úgy, akkor lépnek át a mesterek közé.

Engedd az őrsvezetőket, hogy az őrseiket azzal támogassák, hogy alkalmakat adnak, segítséget és támogatást nyújtanak, és az őr tagjai önálló életet élnek! Légy szerető, elfogadó felnőtt bátyjuk vagy nővérük! Segítsd őket a boldogulás ösvényén, és adj tanácsot a szirtek között.

De a csónakját mindenki maga hajtja! Engedjetelek saját életteret, kereteket, szokásokat és működési formát kialakítani, mindeközben tartsátok meg őket a cserkészetben! Nagy szereped van abban, hogy az őrsvezetővel végigkíséred őket a kitalált, igen széles úton. A vándorélet komoly munkával jár, ahol fejlesztjük magunkat. Kevésbé a sok új tudással, inkább számos szokás kialakításával; az emberi élet kereteinek felismerésével; az önálló és felnőtt lét megalapozásával. Itt nyílik igazán nagy tere az állampolgári nevelésnek is.

Ismét nagy világjárásra van lehetőség a Felfedező Övvel, a MOOT-tal, a RoverWay-el, számos nemzetközi rendezvénnyel. Kitárul a Kárpát-medence teljessége, és lehetőség van bejárni hazánkat. Itt az idő, hogy valódi felelősséget vállaljanak magukért, közösségeikért, elveikért, cserkész mivoltukért! Értesd meg velük a szürke nyakkendő lényegét

és értelmét! Köteleződjének el mellette! Mostantól a cserkészcsapaton kívül is példák lesznek.

Tudjanak kiteljesedni választott szakmájukban; leljék meg élethivatásukat; találják meg életük párját, és azt a lakókörnyezetet, ahol otthont teremtenek.

Olyan vándorrajt építs fel, amely után áhítoznak a kószák! Erősítsd meg őket cserkész mivoltukban és használjátok ki a lehetőségeiteket: Előttetek a világ számtalan szépsége! Fontos küldetésünk összekötni az eget a földdel, keletet nyugattal stb.

Te vagy a világítótorony: hozzád képest haladnak, és bármilyen távol is lesznek tőled, látni fogják, hol van a biztonságos kikötő, a tájékozási pont. Ígthajtják majd a csónakjukat egyedül, a szirtek között.

A cserkészmódszer megélésére lehetőséget kínál a vándorlét: a cselekedve tanulás – sikerek, és tanulságok, a folyamatos és ösztönző, vonzó és hasznos programok, hogy el kell számolni az idővel – miként és mire használta fel a vándor. Tudatosá válik a magyar kultúra ápolása – mit tesztek hazámért, nemzetemért.

Merj nyitni: a párok előtt, a barátok előtt, a nehézségek előtt. Bármilyen előtt, mert őket ezek mozgatják! Adj nekik szabadságot, mert sok eszközt nyújtottál már, és így bajuk nagyon nem eshet! Adj nekik szempontokat, miként élhetnek saját döntésük alapján tudatosan, helyesen, jól, harmóniában önmagukkal, az elveikkel, a természettel, az rral!

Mindez azt jelenti, hogy a rajodban a te feladatod a tudatos irányítás, a nevelés megtervezése. Egész munkád alatt az legyen a vezérelv, hogy őket megtanítod a vándorságra: „Próbáljátok ki magatokat, de itt vagyunk mögöttetek! Vállalkozzatok, hisz tudjuk, nem ér nagy baj, mert itt vagyunk – még ha nem is látjátok mindig – veletek!”

Másfelől az irányítsa munkádat, hogy miként és mivel tudod őket fejleszteni, kiteljesíteni. Vedd észre az egyéni igényeiket, a bennük rejlő lehetőségeket. Tanuld meg, hogyan élhetik meg mindezt a legnagyobb tökéletességben. Elengedhetetlen ebben a korban az őrsvezető jelenléte, és számíts rá, vond be, dolgozz vele!

A vezetőképzésben mindent megtanultál, amire szükséged van. A továbbképzéseken a korosztályt mélyebben megismerhetted. Ezek fényében hiszem azt, hogy te tudod, mit és miért teszel, és teljes bizalommal fordulhatnak hozzád a szülők, hogy te, a felnőtt, és a kisközösségek irányítói, az őrsvezetők együttműködők lehessenek a fiatalok nevelésé-

ben. Az őrsvezetőiddel való közös munkában adj nekik az eddigieknél is nagyobb teret, hogy az őrsi életet egészében irányítsa az őrsvezető.

Köszönöm, hogy vállaltad ezt a küldetést, és adjon erőt a rád ruházott bizalmunk!

Jó munkát!

Balu

Solymosi Balázs cst. (205.)
országos vezetőtiszt
(2006–2015)

I. A vándor korosztály
lelki, érzelmi, testi, értelmi,
társas nevelési céljai

I. A vándor korosztály lelki, érzelmi, testi, értelmi, társas nevelési céljai

II. A vándor korosztály bemeneti elvárásai és kimeneti céljai

Az Egységes Ifjúságnevelési Koncepció szerint nem csupán korosztályi, hanem korosztályokon átívelő nevelést valósítunk meg. Ennek során küldetésünk, a cserkésznevelés végső céljának beteljesítése, melyhez a vándor korosztályban már igen közel állunk.

Az egymásra épülés szerint **a kósza korosztály kimeneti céljai a vándor korosztály bemeneti elvárásai, a vándor korosztály kimeneti céljai pedig a mester bemeneti elvárásai.**

Erre a korosztályra – korábbiakkal ellentétben jellemző, hogy **a korosztályi kimenet időpontja rugalmas** (tehát egyénenként változik a korosztályban eltöltött évek száma), de a vándorélet így is legalább négy esztendőttől ölel fel. A korosztály 4+x évét, egyik oldalon a kósza-vándor, majd a vándor-mester átmenet keretezi be. Esetedben az említett két pont között eltelt esztendők (melyek egyénenként változóak 4, 5, 6 stb.) kihívásai képezik a nevelési feladatokat melyek **a bemeneti elvárások alapjáról indulva a korosztályi részcélok** beteljesítésért folytatott munkát jelentik.

A bemeneti elvárásokat most az emberi élet részterületei szerint vesszük végig, illetve ennek során kitérünk a korosztály végére elérendő célokra is.

A vándorok olyan fiatal felnőttek, akik megfelelő iskolai teljesítmény mellett szakmát, vagy érettségit szereztek, tehát **az iskolarendszer egy jelentős részén már túl van-**

nak. A magyar köznevelési rendszerben **számtalan lehetőség áll előttük a továbbtanulásra:** felsőoktatás (osztatlan képzés, alap és mester diploma), szakmatanulás, egyéb felnőttképzési és továbbképzési formák. Természetesen lesznek olyan vándorok is, akik egyből **a munka világába vetik bele magukat.** Ettől a ponttól tehát **nem** nagyon **lehet** jól **igazodni** a korábbi korosztályok esetében viszonyítási alap-ként szolgáló **iskolai évfolyamokhoz** – valóban egyéni életutak kezdődnek.

Ahogy a bevezetőben is olvastad, a világítótoronnytól indul az út és mindenki egyedül hajtja már csónakját. Az, hogy kinek meddig kell az olykor háborgó, hol pedig nyugodt vízen eveznie mire biztos partot ér, sok életeseménytől függ. Onnan fogjuk megtudni, hogy a cserkészünk valóban megérett a barna nyakkendő viselésére, hogy teljesítette a korosztály céljait – ez jelenti a kikötés pillanatát. Az, hogy ez mikor következik be? Bíz bennük! Állj mögöttük! Tarts ki mellettük!

Bemeneti és kimeneti pontok

A korábbi korosztályok hasonló kézikönyveiben írtunk arról, **hogy a korcsoportok kezdő évei bemeneti pontként funkcionálnak.** A vándor korosztályban ez már szinte teljesen **elhalványul és szétterül.** Hiszen a társadalom megannyi tagja is ebben a korban a szárnyát bontogatja – más kérdés, hogy a cserkészlet éveken át biztonságot, értéket és élményt adó közössége nélkül.

Egy vándorkorú, nem cserkész fiatalban az érdeklődés akkor lobbanhat fel a cserkészlet iránt, ha saját csónakját úgy kormányozta, hogy útja során szimpatikus lett neki a cserkészlet mint közösség, mint tér, mint életforma. Kialakulásához hozzájárul a családi neveltetés és megannyi körülmény is, de a felnőtté válás szakasza hatalmas fordulókat tud okozni az optimális hátterek részleges hiánya mellett is az emberben. Ekkor ugyanis a fiatal felnőtt már valódi hozzáadott értéket vél felfedezni a cserkészletben, a jó mellett elköteleződve szeretne csatlakozni hozzánk. Ezért írtuk korábban, hogy a bemeneti pont szétterül: bármikor előfordulhat az, hogy vándorkorú fiatal megérint a cserkészlet.

Biztos felmerült benned a gondolat: „Ilyennel olyan ritkán lehet találkozni...” Ezért írtuk azt, hogy a bemeneti pont elhalványul, nehezebb megtalálni – a társadalom nem arra vette az irányt, hogy a cserkészlet iránt mindenki rajongjon középiskolai éveit lezárva – de nekünk sem szabad elfordítani fejünket, mikor egy másik csónakból átkiáltanak: „Kik vagytok? Oda mehetek hozzátok?”

A korosztályi átmenet feladatai:

Egy idősebb korosztályba történő átlépés sok változást hoz magával:

- Megváltoznak az egyénnel szemben támasztott követelmények.
- Megváltoznak a közösséggel (őrsökkel, rajokkal) szemben támasztott elvárások.
- Megváltoznak az űrs-, raj- és csapatszinten elvégzendő feladatok.
- Átalakulnak a programok, rendezvények, közösségi alkalmak, esetenként újabbak lépnek be pl. nemzetközi programokon való részvétel.
- Jelen van a vezetőképzés lehetősége.
- Bizonyos esetekben egy előző korosztályban működő űrs feloszlik, és új közösség jön létre.
- Mindezzel párhuzamosan a fiatal környezete, élettere is folyamatosan változik.

A fenti okok miatt (melyeket tovább is lehetne sorolni) szükséges, hogy minél több információt összegyűjts a rajodba érkezőkről. Egy vezetőnek ismernie kell a vezetetteit ahhoz, hogy teljes értékű nevelőmunkát végezzen. Így nem csak neked, de űrsvezetőidnek is szüksége van azokra az információkra, amelyek az előző korosztály rajparancsnokánál – adott esetben űrsvezetőinél – rendelkezésre állnak. Ahhoz, hogy ezek a birtokoktokba kerüljenek, a cserkészévről elején ajánljuk a következőket:

- Találkozzatok az előző korosztály rajparancsnokával és beszéljétek a korosztályt lépett fiatalokról egyénenként (ezt megteheted először egyedül is, de mindenképp hasznos, ha űrsvezetőid is első kézből kapnak információt feltéve, ha nem ők vezetik a vándoraidat már kiscserkész/cserkész koruk óta).
- Találkozzatok az előző korosztályban a gyerekekkel foglalkozó űrsvezetőikkel (amennyiben felmenő rendszerben működnek űrsvezetőitek ez a javaslat nem releváns).
- A találkozók alkalmával térjétek ki legalább a következőkre:
 - Sikert-e megvalósítani az egyének szintjén a korosztályi célokat?
 - Mennyire volt egységes az űrs mint közösség a korosztály végére?
 - Milyen volt a fiatalok űrsgyűlésekre járási hajlandósága?
 - Miként alakult a cserkészzet-szülő közötti viszony?
 - Miként alakult a cserkészzet-iskola közötti viszony?
 - Miként alakult a cserkészzet-templom közötti kapcsolat?
 - Van-e valamelyik fiatalnak nehéz családi háttere?

- Küzd-e valamelyik fiatal komolyabb betegséggel?
- Van-e olyan fiatal, aki bármilyen lemaradással küzd társaihoz képest? Ha igen, milyen eszközökkel próbálta meg az őrsvezető a felzárkóztatását?
- Van-e olyan fiatal, aki tehetségével kitűnik társai közül? Ha igen, milyen eszközökkel próbálta meg az őrsvezető a kamasz tehetséget továbbkamatoztatni?
- Van-e a fiatalok között társadalmi leszakadással, anyagi nehézséggel küzdő?
- Van-e az őrsb en fogyatékkal élő, és ha igen akkor miként oldotta meg az őrsvezető a vele való foglalkozást?

A fentiek en kívül számtalan kérdésről beszélhetek, ezek viszont különösen fontosak ahhoz, hogy átlássátok és megértsétek az egyénekben lezajló folyamatokat.

A vándor korosztályban ajánljuk, hogy a **beszéljete a fiatalok továbbtanulásáról**: ki hova ment tanulni, ki lett bejárós, kollégista, ki maradt helyben, ki él albérletben? Szintén a korosztály kérdései közé tartozik a **vezetőképésben való részvétel**.

A vándor korosztály nevelési céljai:

Lelki jellemzők

A vándor korosztály bemeneti elvárásai:

- Cselekvően részt vesz a hívő közösség életében a szentmiséken, istentiszteleteken kívül is.
- Képes cselekedeteit az isteni parancsok szempontjából értékelni, cselekedeteit mérlegelni.
- Nyitott Isten üzenetére, életét igyekszik ehhez viszonyítani.

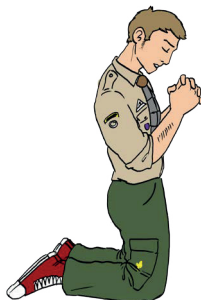

A vándor korosztály végére elérendő célok a következők:

Cselekvő tagja egy vallásos életet élő, hívő közösségnek. Cselekedeteit a hite szerinti jóra törekvés irányítja, egyénileg és közösségileg is. Tud dönteni hite és Isten mellett, minden nap, minden helyzetben! Nyitott Istenre és üzenetére, amit első-sorban az élet és a természet csodája által tudunk megtapasztalni. Élő kapcsolatban van Istennel, és közösségeiben is ezt éli meg. Az Istentől jövő állandó szere-tre cselekvően, naponta válaszol lelkiállapotának, élethelyzetének megfelelően.

Már önálló cselekvő tagja a vallásos közegének, ahol feladatot vállal, közösségi életet él.

Élete középpontjában Isten áll, cselekedeteit, minden megnyilvánulását a vele való kapcsolat határozza meg. Ennek az életnek jó gyakorlóterepe a cserkészet, a csapat, ahol számtalan lehetőség van az isteni üzenet megélésének, cselekedetekre váltásának. A cserkészvezető feladata, hogy erre terepet adjon a vándoroknak. Legyen lehetőségük arra, hogy cselekvő részesei legyenek a csapat lelki és közösségi életének.

Érzelmi jellemzők

A vándor korosztály bemeneti jellemzői:

- Képes felismerni érzelmeit, és azok változásait, tisztában van érzelmei és cselekedetei közötti összefüggésekkel (öntudatosság).
- Érzelmi kitérősei felett tud uralkodni, képes érzelmeit alárendelni a közösségi céloknak (önirányítás).
- Képes lelkesülni a közösségben betöltött szerepe és a közösségben és a közösségért végzett munka iránt (önmotiválás).
- Képes azonosulni a körülötte élők érzelmeivel (empátia).
- Kortársaival képes kapcsolatokat kialakítására és fenntartására (kapcsolatteremtés).

A vándor korosztály végére elérendő célok a következők:

Érzelmi fejlettsége korának megfelelő, azaz felismeri érzelmeit, azoknak változni képes voltát és változásait. Tudja kezelni az érzelmeit és azok változásait, az őt érő érzelmi hatásokat fel tudja dolgozni. Ki tudja fejezni érzelmeit verbálisan, és más, az adott helyzetnek megfelelő módon, azaz ismeri az érzelm kifejezésére szolgáló módokat, és ezek között találja meg a számára leghelyénvalóbbakat. Tudatában van annak, hogy ezek a kifejezési módok egyénként különbözőek, tiszteli a másik ember kifejezéseit és kifejezőmódját. Tisztában van az érzelmei és cselekedetei közötti összefüggésekkel. Felismeri mások érzelmi megnyilvánulásait, tudja őket befogadni, esetlegesen megérteni azok hátterét, és tud ezekre reagálni. Szükség esetén vagy megfelelő helyzetben azonosulni tud, vagy éppen függetleníteni tudja magát a csoportban uralkodó érzelmektől és azok megnyilvánulásaitól.

A nevelési cél az érzelmileg érett személyiség elérése, aki képes nemcsak a saját érzelmeit felismerni, kezelni, hanem társai, környezete érzelmi változásait is felismerni, azokra helyesen reagálni, együtt érezni, megérteni.

A korosztály kiemelt feladata az érzelmek hátterének (motivációk, intenciók) megértése, amelynek segítségével a vándor képessé válik az elfogadásra, együttérzésre vagy a csoport érzelmi állapotától való függetlenedésre.

Mindezeknek kiváló helyszíne az órs, raj ott, ahol már több éve együtt élő közösség működik, tehát egymás ismerete segíthet a nevelési cél elérésében.

Testi jellemzők

A vándor korosztály bemeneti jellemzői:

- Ismeri testének jelzéseit, biológiáját.
- Fejleszti testének adottságait.
- Tudatosan karbantartja testét.
- Igénye van a higiéniára és a fittségre.
- Táplálkozása tudatos, figyel az egészséges táplálkozásra.

A vándor korosztály végére elérendő célok a következők:

Testével kapcsolatban tudatos, ismeri biológiáját, fizikáját, figyeli és érti a változásokat. Elfogadja testét, együtt tud élni fejleszthetetlen adottságaival, és fejleszti azokat, amelyeket fejleszteni lehetséges. Teljes életet él testében, azaz a maga egészségét abban a keretben meg tudja élni, amely neki adatott. Karbantartja és fejleszti testét, különösen figyel a higiénia és a fittség, az erőnlét területére. Testi valójában úgy él, hogy harmóniában legyen a mikro- és makrokörnyezettel (különösen a természettel), s a „Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!” elv mentén teszi mindezt.

Érzékszerveit ápolja, tökéletesíti, és kerüli rombolásukat! Testi szükségleteit tudatosan és fegyelmezetten kezeli, önuralmával testi igényei fölé képes kerekedni. Táplálkozása tudatos, összhangban a természettel és a lehetőségeivel.

Ebben az életkorban a nevelési cél elérése érdekében a legfontosabb feladat a tudatosság. Tehát, hogy minden, amit tesz testével kapcsolatban (elfogadás, karbantartás, fejlesztés, táplálkozás stb.) tudatosan történjen. A vándor feladata az egyéni harmónia megtalálása, amelyhez az önellfogadás jelenti az utat. Ezt a folyamatot sokszor jóval

könnyebb közösségben megélni, mint egyedül. Az olyan közösség, amely sok éve szoros együttműködésben él, elfogadó, baráti környezetet tud teremteni – a cserkészmunka alapját adhatja mindennek.

Természetesen a cserkészvezető az összejövetelek alkalmával segítheti direkt módszerekkel is a nevelési cél elérését (pl.: előadások szakértők bevonásával, közös sportolások stb.).

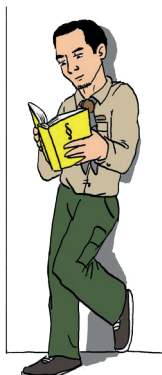
Értelmi jellemzők

A vándor korosztály bementi jellemzői:

- Tanulási képességeit felismeri, azokat képes tudatosan alkalmazni, fejleszteni.
- Tudatosan készül leendő szakmájának kiválasztására.
- Nyitott az elvontabb tudásanyag irányába.

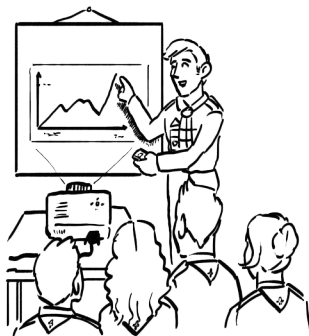
A kósza korosztály végére elérendő célok a következők:

Tudásával igényes, igyekszik bővíteni (minőségben és mennyiségben is). A befogadáshoz elengedhetetlen a nyitottság, a tanulási képességek és az alkotóképeség fejlesztése. Képes tudásának kialakult rendszerét felülvizsgálni, átalakítani, az új tudásanyagot megfelelő helyre tenni, és ha szükséges újrarendszerezni. Az új tudásanyag megszerzésére vágyik és tesz is érte. Többrétű, széles látókörű tudásbázisra akar szert tenni. Saját szakmájában élete végéig fejleszti magát. Szűkebb és tágabb környezetéről véleményt tud formálni, és az ehhez szükséges tudásanyaggal, tudományokban jártassággal rendelkezik: különösen a nemzetével, a vallásával, az erkölccsan és etika, a politika és a természetes és a mesterséges környezetével kapcsolatos tudományok terén. Rendelkezik minden kellő tudással érzelmeinek helyes, az igényeket kifejező megfogalmazásához.

Ebben az életkorban már megtörtént a tudatos pályaválasztás. A fő feladat az ehhez szükséges tudás fejlesztése, alkalmazása, valamint a világ megismerésének elősegítése. Tehát a szűk szakismereteken túl is ki kell nyitni az érdeklődést, más tudományterületek felé. Erre remek lehetőség egymás szakmájának megismerése, a szaktudás egymásközi megosztása.

A helyi közösség új tudásgazdái a vándorok. Így azokat a szaktudásokat, melyek beépíthetők a cserkészetbe használjuk fel és a lehetőségekhez mérten építsük be a cserkész-csapat életébe.

Társas jellemzők

A vándor korosztály bemeneti jellemzői:

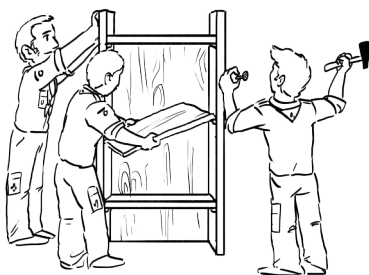
- Képes felismerni és önállóan ellátni feladatait egy nagyobb közösség életében (raj, csapat életében).
- Érdeklődő a társas kapcsolatok iránt.

A vándor korosztály végére elérendő célok a következők:

Felelősséggel van a szűkebb és tágabb környezetéért (család, csapat, egyház-község/gyülekezet, város, nemzet, Föld). Képes kapcsolatainak fejlesztésére, az esetleges ellentétek kezelésére. Saját életállapotának, hivatásának megfelelően harmónia kialakítására és fenntartására törekszik az egyén-közösség viszonyában. A férfi-nő kapcsolatokat tudja kezelni, cselekvő részese, a másik nem tagjaival megfelelően tud együttműködni, kommunikálni, együtt dolgozni. Társadalmi és a neveltetéséből fakadó előítéleteit tudatosan kezeli, ezektől függetlenül képes dönteni. Közösségének cselekvő és elkötelezett tagja, de vágy él benne más közösségek megismerésére is.

A kitágult környezetben is felelősséggel viselkedik a társas viszonyokban. Kapcsolatait fejleszti. Képes az önkontrollra, a viszonyok tisztázására. Tisztelet, megértés jellemzi a kapcsolatokban való viselkedését.

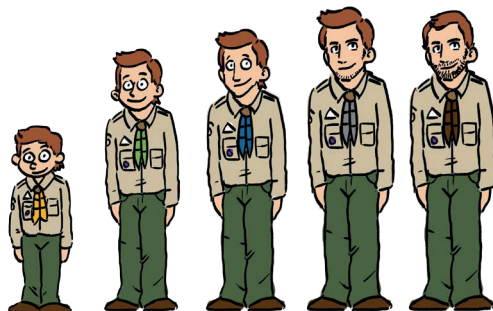
Közössége iránt elkötelezett, de nyitott arra, hogy más közösségeket is megismerjen, elfogadjon.

2. A vándor korosztály jellemzői

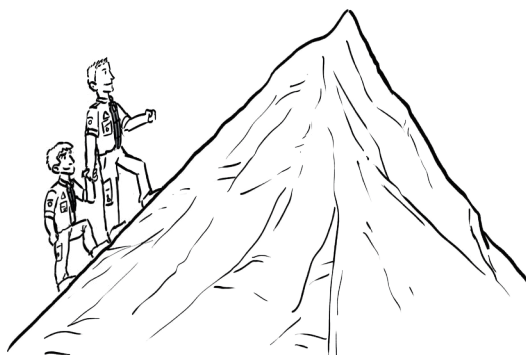

2. A vándor korosztály jellemzői

2.1. A vándor korosztály fejlődéslélektani, biológiai jellemzői

A következőkben a fiatalok lélektani fejlődésének különböző területeit mutatjuk be a pszichológia tudományában klasszikusnak mondható elméletek, modellek segítségével. Ezekkel kapcsolatban két fontos dolgot kell szem előtt tartani: a **különböző jelenségeket nemigen lehet egyetlen modellel magyarázni**, az alapvető elméletek ismerete viszont elengedhetetlen a fiatalokban lezajló változások megértéséhez. Azt is fontos hangsúlyozni, hogy az egyes elméletekben eltérő életkori felosztások szerepelnek, ezeket egyrészt nem lehet egyértelműen megfeleltetni az EINK-féle korosztályi felosztásnak, másrészt a **fiatalok között változatos egyéni különbségek** mutatkoznak meg. Az életkori behatárolást ezért célszerű rugalmasan kezelni.

2.1.1. Biológiai jellemzők

A serdülőkor végén, a fiatal felnőttkor kezdetén már többé-kevésbé **kialakult a végleges testalkat.**

Az időszak elején a lányoknál befejeződik a mellék és a szőrzet fejlődése, a nemi szervek kifejezett állapotban vannak. A menstruációs ciklus szabályossá válik. Kialakulnak az érett nőre jellemző testarányok, a testmagasság növekedése lelassul.

Ebben az időben a fiúknál is befejeződik a nemi szervek növekedése, megjelenik a test-szőrzet és a bajusz. Az izomzat elnyeri végső formáját, ezzel kialakul a végleges férfias testalkat.

20 éves kor körül már csak a testmagasság változik. A lányok hamarabb, már 20 éves kor előtt elérik végleges testmagasságukat, a fiúknál ez 1-2 évvel tovább tarthat.

A serdülő agy jellegzetessége, hogy az agyi jutalmazó központok aktivitásához képest a kontrollfunkcióért (tervezésért, a figyelem irányításáért, a reakció késleltetésért, gátlásért) **felelős agyterület érése le van maradva.** Az érzelmi központok tehát ellenőrzés nélkül működnek, ennek pedig az a következménye, hogy a serdülő fokozottan érzékeny a jutalmakra (pl. a társak általi elfogadottság érzése), a büntetésre viszont nem. Impulzívabban, kockázatvállalóbban viselkedik, a következmények iránt érzéketlen. Az önkontroll szintje alacsony, jellemző lehet a jutalmat jelentő megváltozott tudatállapotok keresése, például szerhasználat formájában. A serdülőkori éretlen viselkedés nagyban magyarázható a még éretlen agy működésével. **Ez a jellegzetes magatartás akkor mérséklődik, amikor a két agyterület érése a fiatal felnőttkor kezdetén, nagyjából 20 éves korra egyensúlyba kerül.**

2.1.2. Pszichológiai jellemzők

Személyiségfejlődés: Erikson pszichoszociális fejlődésmélete

Erikson a fejlődést életen át tartó folyamatként értelmezte, krízisek sorozataként írta le. Nyolc szakaszt különböztetett meg, melyek mindegyike valamilyen konfliktus vagy érzelmi polaritás köré szerveződik. Minden korszaknak megvan a maga krízise, minden szakasz megoldásának van egy pozitív és egy negatív pólusa. Az adott krízis sikeres megoldásával az egyén új énerővel gazdagodik. Az énerő mindig valamilyen többletet jelent, amit az egyén a későbbi krízisek sikeres megoldása érdekében fel tud használni. A pozitív kimenetel egészséges fejlődést eredményez, a sikertelen viszont nehézségeket

okoz a személyiségfejlődésben, mégpedig azért, hogy a megoldatlan krízis tovább károsítja az egyént, és a későbbiekben személyiségproblémát vagy pszichés betegséget okoz. Erikson fejlődési korszakokat különített el, melyeket eredetileg nem kötött életkorhoz, mert egyénenként változnak. Ennek ellenére az egyes fejlődési szakaszokat nagy vonalakban megfigyelhetjük bizonyos életkori szakaszoknak, az alábbiak szerint:

Korszak (életév)	Krízis		Pozitív kimenetel	Énerő
Csecsemőkor (0–1)	bizalom	bizalmatlanság	bizalom, optimizmus	remény
Kisgyermekkor (1–3)	autonómia	szégyen, kétely	önkontroll, megfelelésérvzés	akarat
Játszókor (3–6)	kezdeményezés	bűntudat	önálló cselekvés tervezése és megvalósítása	célállítás
Kisiskoláskor (6–12 / pubertásig)	szorgalom	kisebrendűség érvzés	intellektuális, fizikai és szociális kompetencia	kompetencia-érvzés
Serdülőkor (12–19)	identitás	szerepkonfúzió	egységes, önálló énkép	hűség
Fiatalfelnőttkor (19–25)	intimitás	izoláció	szoros, tartós kapcsolat, pályaelköteleződés	szeretet, szerelem
Felnőttkor (25–50)	generativitás	stagnálás	törődés a családdal, társadalommal, jövővel	törődés másokkal
Érett (idős) felnőttkor (50–)	integritás	kétségbeesés	élettel való megelégedés, szembenézés a halállal	bölcsesség

A vándorkorú fiatalok esetében ebben az időszakban két krízis is valószínű lehet. Az identitáskrízis megoldása az identitás kialakításával és a pályaválasztással a serdülőkor végére tehető. Identitásdiffúzió esetén a serdülő képtelen saját énképével azonosulni, nem találja a számára megfelelő foglalkozási szerepet. Ezek a problémák adódhatnak a testi változások következtében bizonytalanná váló testképből vagy a társas kapcsolatok konfliktusaiból is. Viselkedésszerű tünetként jelenhet meg a kriminalitás, a bandával való túlzott azonosulás, esetleg az ideálokért való túlzott rajongás.

A serdülőkor azért is kiemelten fontos szakasz, mert lehetőséget ad az egyénnek, hogy a korábbi megoldatlan kríziseket újra átdolgozza, ezáltal sikeres kimenettel megoldhassa azokat:

1. *Bizalom* keresése, ezáltal személyes és társadalmi szinten.
2. *Autonómia* elérése azáltal, hogy saját döntéseket hoz meg.
3. *Kezdeményezés*: célokat jelöl ki magának a jövőre vonatkozóan.
4. *Szorgalom*: a kompetencia érzése a saját munka minőségén alapján.

Egy vándor őrsön/rajon belül is nagyon különböző fejlettségű fiatalok lehetnek. Ennek sajátos – és a vezetők által kezelendő – jelensége a továbbtanulás újrajátszása, amikor 1-2 év felsőoktatási tanulmány után más irányban, más intézményben keresi tovább a fiatal az útját.

A pályaválasztással kapcsolatban **a pályaidentitás keresése, illetve megtalálása kapcsán Marcia (1966) négy szintet különböztet meg.** Elmélete, az identitásállapot-paradigma szerint az identitásalakítást az exploráció és az elköteleződés folyamatai határozzák meg. Az exploráció során a serdülő feltérképezi az egyes lehetőségeket, majd kiválaszt egyet, ami mellett elköteleződik. Ezek alapján az identitásállapot lehet diffúz, korai záró, moratórium, illetve valódi (kivívott) identitás.

Diffúz identitás esetén nincs sem exploráció (vagy hamar leáll), sem pedig elköteleződés. Iskolába lépésig ez természetes állapotnak tekinthető. Pályaválasztáskor az identitás-diffúzió abban nyilvánul meg, hogy a személy nem képes egy adott foglalkozás mellett elköteleződni, több pálya is érdekli, de egyik lehetőséget sem vizsgálja alaposabban, halogatja a döntést. Jellemző, hogy a fiatal különböző irányba is próbálkozik, de egyik mellett sem marad meg, a választások nem tartósak. Erre példa, amikor továbbtanuláskor egymástól nagyon különböző helyekre adja be a jelentkezési lapját.

A *korai zárás* exploráció nélküli elköteleződést jelent. Iskolakezdéstől serdülőkorig természetes állapotnak tekinthető, hogy a gyermek a szülők, kortársak értékeit, választását veszi át. A további fennállás esetén a korai záró látszólag problémamentesen jut el a pályaválasztási döntésig. Gyakran már egészen korai életkortól kezdve egyetlen foglalkozást tart maga számára elképzelhetőnek, ami az ő esetében nem a saját identitásának megfelelő pálya választását jelenti, hanem valamilyen külső tényező (valamilyen elvárás vagy meghatározó élmény) eredménye. Ilyen esetben a foglalkozás gyakorlása hosszabb távon nem jelent örömforrást az egyén számára.

A *moratórium* a serdülőkor természetes állapota: az exploráció éppen folyamatban van, elköteleződés még nincs. Ennek a krízisnek a megoldásával érhető el a *valódi identitás*, ami a *saját* exploráció nyomán való elköteleződést jelenti, a serdülőkor végére vagy a fiatal felnőttkor elején alakul ki.

Az identitáskrízis sikeres megoldásával kezdődik a fiatal felnőttkor, a párválasztás szakasza, melynek fő feladata **az intimitás megtalálása** egy megfelelő partnerrel. Az intimitásra való képesség azt jelenti, hogy a fiatal anélkül tud részt venni közeli kapcsolatokban, hogy közben saját identitásának elvesztésétől tartana. Az identitás kialakítása tehát előfeltétele az intimitás megélésének. **Ha a fiatal nem képes elérni az intimitást a kapcsolataiban, az elszigetelődéshez, izolációhoz vezet.**

Külső és belső kontroll

A külső/belső kontroll mint személyiségdimenzió Rotter nevéhez fűződik, és arra vonatkozik, hogy **a személy mennyire lát összefüggést saját cselekvése** (pl. tanulásba fektetett energia) **és a következmények** (pl. vizsgajegy) **között.**

A belső kontrollos személyek úgy érzik, az életeseményeket ők maguk határozzák meg, hatékonyan képesek irányítani a történéseket. Ezzel szemben a külső kontrollos valamilyen külső tényezőnek, a véletlennek vagy a szerencsének tulajdonítja azokat. A mindig külső vagy mindig belső kontrollhely (vagyis hogy az egyén hogyan vélekedik a kontrollhelyéről, külső vagy belső kontrollt érez-e) nem kedvező. Optimális esetben a személy a helyzettől függően rugalmasan képes váltani (pl. a sikert belső oknak, a kudarcot külsőnek tulajdonítja – természetesen a realitást szem előtt tartva). A sikerek és kudarcok értékelésénél amellett, hogy az egyén külső vagy belső okokkal magyarázza az eseményeket, további szempont, hogy az adott okot mennyire tekinti stabilnak vagy megváltoztathatónak. Egy konkrét példával élve:

A fiatal megbukik egy vizsgán. Belső kontroll esetén saját hibájának tekinti az eredményt. Ha az okot stabil tényezőnek tartja („Megbuktam, mert buta vagyok.”), az nem túl kedvező, ezért az önértékelés fenntartása szempontjából pozitívabb, ha instabil, változtatható okokkal magyaráz („Megbuktam, mert most nem készültem rendesen.” vagy „Megbuktam, mert ma nem vagyok formában.”) Külső kontroll mellett a fiatal saját hatásától függetlennek értelmezi a következményt, és ebben az esetben is megkülönböztethetünk stabil és instabil okokkal való magyarázó stílust („Megbuktam, mert ez a vizsgáztató rosszindulatú.” vagy „Megbuktam, mert ma nem volt jó hangulatban a vizsgáztató.”).

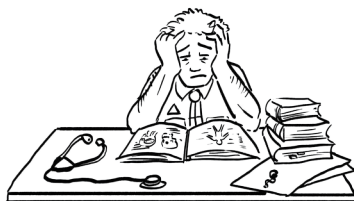
A szülői nevelés jelentősen befolyásolja, hogy a fiatal kontrollhely-hite hol helyezkedik el a külső-belső kontinuumon. Ez a viszonylag általános jellemző a későbbiekben is fennmarad, de nem megváltoztathatatlan. **A környezeti tényezők is befolyásolják a pillanatnyi kontrollhely-hitet:** a korlátozó vagy kiszámíthatatlan környezet a külső kontroll érzését erősíti. A belső kontroll attitűd erősíthető a szabályok közös kialakításával, felelősségvállalást megkívánó feladatok adásával, valamint egyenrangú konfliktusmegoldással is.

Társas kapcsolatok

A gyermekkorra és **a felnőttkorra is igaz, hogy az egyént körülvevő élettér a személy számára egyértelmű és áttekinthető.** A legnagyobb különbség a kettő között az, hogy a felnőttek élettere tágabb, társas viszonyai kiterjedtebbek, és szabadságuk is

nagyobb. **A serdülők helyzete azért nehezebb, mert már nem tekinthetők gyermeknek, de felnőttnek sem.** Elvárják tőlük, hogy egyre felnőttesebben viselkedjenek, miközben a társadalom bizonyos változásokat nem enged. A serdülők mozgástere már nagyobb, mint a gyermekeké, ugyanakkor a szabályok közel sincsenek jól definiálva. A felnőttekkel való konfliktusok sokszor abból adódnak, hogy a serdülő szabadságot érzékel ott, ahol a szülő még maga szeretne kontrollt gyakorolni (pl.: időbeosztás, hazaérkezés időpontja, öltözködés stb.). **A fiatal felnőttkorba való átmenet azért is nehéz, mert a serdülőkori tendenciák áthúzódnak erre az időszakra. A fiatal felnőtt fő feladata a szülőktől való függetlenedés, a párválasztás, családalapítás és a foglalkozási szerephez való beilleszkedés lenne, miközben a továbbtanulás miatt mindez egyre jobban kitolódik.**

Erkölcsei fejlődés

Kohlberg az erkölcsi fejlődés vizsgálatának érdekében dilemmákat tartalmazó történetekre adott válaszokat elemzett, mégpedig az alapján, hogy a válaszadók mivel indokolták az egyes cselekedetek elfogadható vagy elfogadhatatlan mivoltát. Ennek eredményeképp három szintet különített el, melynek mindegyike két további alszakaszra bontható. Az életkor előrehaladtával az egyének (optimális esetben) egyre magasabb szinteket érnek el.

I.	Prekonvencionális erkölcs
1.	Büntetésorientáció
2.	Jutalomorientáció
II.	Konvencionális erkölcs
3.	Derékgyerek-orientáció
4.	Tekintélyorientáció

III. Posztkonvencionális erkölcs
5. Társadalmiszerződés-orientáció
6. Etikaelv-orientáció

A posztkonvencionális erkölcs meghaladja azt a szintet, ahol a viselkedés a szabályokhoz, hagyományokhoz (konvenciókhoz) igazodik. Megjelenése a középső serdülőkorra tehető, és megköveteli az absztrakt gondolkodásra való képességet. A *társadalmiszerződés-orientáció* az általánosan elfogadott, a köz jóléte szempontjából lényeges elvek által vezérelt cselekvést és ezen elvek követését jelenti („Mert úgy igazságos.”), mégpedig annak érdekében, hogy a serdülő megőrizze a társak tiszteletét és ezáltal az önbecsülését. Az *etikaelv-orientáció* azt jelenti, hogy az egyén saját választású etikai elvek – általában az igazságosság, méltóság és egyenlőség értékei – által vezérelt cselekvést mutat (pl. kisebbségek jogainak védelme), és ezeket az elveket követi az önvád elkerülése érdekében.

Fontos megemlíteni, hogy az elméletet később több kritika érte, többek között azért, mert úgy tűnt, a legmagasabb, 6. szintet a felnőtt lakosság mindössze 10%-a éri el. Ezen kívül az is feltételezhető, hogy az emberek különböző helyzetekben más és más szabályokat alkalmaznak, ezért az egyes szakaszok sorrendje sem tekinthető egyértelműnek.

Felhasznált irodalom:

- V. Komlósi Annamária (1999): *Nem vagy egyedül*. Osiris, Budapest
 Cole, M., Cole, S. R. (2006): *Fejlődéslélektan*. Osiris, Budapest
 Atkinson, R. L., Hilgard E. (2005): *Pszichológia*. Osiris, Budapest

2.2. A korosztály szociális, társadalmi jellemzői

2.2.1. Szabadidős tevékenység, érdeklődési kör

A *Magyar Ifjúság 2012* adatai szerint hétköznaponként **leginkább a tizenévesek, a fiúk és a kedvezőtlenebb anyagi körülmények között élők számára létezik szabadidő** és idővel is arányosan többel rendelkeznek a huszonévesekkel, a lányokkal és a jómódúakkal szemben. **A hétvégékre is ez jellemző**, annyi különbséggel, hogy a jómódúak számára a hétvégéken átlagosan több szabadidő áll rendelkezésre, mint a kedvezőtlenebb anyagi körülmények között élők számára.

Az érdeklődési kör az utóbbi időben sokat változott a fiatalok körében. Míg a 2008-as adatok azt mutatták, hogy jellemzően a televízió uralta a hétfégi szabadidős tevékenységet, addig 2012-re ennek helyét már átvette a számítógép. Ezen belül **az internet-használat vált uralkodóvá**.

A nagymintás kérdőíves kutatás beszámolója hat csoportra osztotta a résztvevőket. Az egyes csoportok különböznek a szabadidős tevékenységi formák szerint.

1. Társas életet élők:

A csoporttagok szabadidejük legnagyobb részét a társas együttlétekkel töltik, de a tévzésre, filmnézésre, valamint az internetezésre is relatíve sok időt fordítanak (idejük közel 23%-át).

2. Képernyő előtt ülők:

A csoport tagjai szinte kizárólag internetezéssel, filmnézéssel töltik szabadidejüket.

3. Tévénézők:

Azok, akik ebben a csoportban találhatók, szinte kizárólag televíziót vagy filmeket néznek.

4. Aktívak:

A fő szabadidős tevékenység ebben a csoportban a sportolás, illetve a mozgás, de a szabadidő jelentős részét ők is a képernyő előtt töltik.

5. Olvasók:

A csoport tagjai olvasni szeretnek. Szabadidejük 38%-át az olvasás, negyedét a tévénézés, 18%-át az internetezés teszi ki.¹

Mint a fentiekből is kiolvasható, **a szabadidő jelentős része a média által befolyásolt környezetben zajlik.**²

Azt is megállapíthatjuk, hogy 2012-ben a magyar fiatalok szabadidő eltöltésében **leginkább a „könnyű műfajok” domináltak**. Sokkal kevésbé volt jellemző a magasabb

¹ Kisközösségi ifjúságnevelés támogatása – A nagymintás kérdőíves kutatás kutatási beszámolója 33–36. o.

² Magyar Ifjúság 2012 tanulmánykötet

kultúra, az önépítésre szánt idő. **Kétszer annyian említettek passzív tevékenységeket kikapcsolódási formaként** (tévézés, barátokkal való beszélgetés), mint inspiratív tevékenységeket (sport, alkotótevékenység). A kulturális tevékenységgel szórakozni vágyók száma pedig fokozatosan csökken.

Minden korcsoportban többen vannak azok a fiatalok, akik szinte soha nem léptek be a „magas kultúra” tereibe. A fiatalok hatvan százaléka soha nem volt színházban vagy múzeumban, de hangversenyen még ennél is jóval kevesebben. A manapság leginkább látogatott kulturális terek a multiplex mozik, a könyvesboltok és a könyvtárak, ahol a fiatalok fele megfordul időközönként.³

Az egyes csoportok jelentősen különböznek a tagok életkora, iskolai végzettsége, aktivitása és jövedelme szerint. A korosztály leginkább a „társas életet élők” és az „aktívak” csoportjába sorolható. A kutatásból az is kiderül, hogy a tanulók 55%-a jár el rendszeresen valamilyen iskolán kívüli tevékenységre. **A megkérdezettek nagyobb része edzésre jár,** vagy valamilyen sporttevékenységet végez.

³ Magyar Ifjúság 2012 tanulmánykötet

Mára az internet a társas kapcsolatok kialakításának egyik kiemelkedő színterévé vált. Azok, akik legalább naponta interneteznek, szinte biztos, hogy tagok valamilyen közösségi felületen (88%). A fiatalabbak több oldal segítségével is ápolják kapcsolataikat. Az általunk vizsgált korosztály pedig szinte „kötelező” jelleggel használja ezeket a felületeket.⁴ A közösségi oldalon regisztrált tagok általában két tevékenységet végeznek leggyakrabban: csetelnek, illetve az ismerőseik megosztásait kommentelik. A fiatalok általában aktív felhasználók ezeken a felületeken.

A televízió mellett **a zenehallgatás, az olvasás és a videojátékok is visszaszorultak, azonban a szabadidő terei alapvetően nem változtak meg, a fiatalok továbbra is otthonukban és barátaiknál töltik el leggyakrabban a rendelkezésükre álló pihenő időt.** Az átlaghoz viszonyítva leginkább a tizenéveseket és a fiúkat jellemzi, hogy nem otthon, illetve barátoknál töltik el a szabadidejüket.⁵

Igaz, hogy a magyarországi fiatalok nem nagyon mozdulnak ki otthonról, mégis közel **egyharmad azoknak az aránya, akiknek van törzshelyük.** A törzshelyek a legtöbb esetben valamilyen vendéglátóhelyen, vagy szabadtéren, esetleg valamilyen bevásárlóközpontban vannak. A kifejezetten ifjúsági-közösségi térként is működtethető művelődési házak, ifjúsági házak a törzshelyek csupán 6%-át teszik ki.⁶ A helyszínválasztást leginkább az életkor befolyásolja.

A vándor korosztály a megkérdezettek azon kategóriájába tartozik, melyek nagyobb arányban nyilatkoztak úgy, hogy **van baráti társaságuk.** Az is jellemző rájuk, hogy gyakrabban találkoznak ismerőseikkel. A társaságok tagjai alapvetően négy csatornán keresztül csatlakoznak, ezek: lakóhely, iskola, korábbi ismeretség, munkahely.

Véletlen ismerkedés folytán, vagy hobbira szerveződő együttlétekből, illetve sporttevékenységből az esetek 25-36%-ban bővül egy társaság. Internetes kapcsolatokból majdhogynem minden ötödik megkérdezett szerzett barátot. Művészeti, kulturális tevékenységből pedig minden tizedik. Az is kiderül, hogy **civil szerveződés, klub vagy vallási közösség által csupán a válaszadók 7,5%-a szerzett baráti kapcsolatokat.**⁷

A szabadidő céltalansága jobban jellemzi a rosszabb körülmények között élőket és az alacsonyabb iskolai végzettségűeket. A legrosszabb anyagi körülmények között élők között kétszer nagyobb (34-35%) azoknak az aránya, akik „csak úgy elvan-

⁴ Kisközösségi ifjúságnevelés támogatása - A nagymintás kérdőíves kutatás kutatási beszámolója 63-64.o.

⁵ Magyar Ifjúság 2012 tanulmánykötet

⁶ Magyar Ifjúság 2012 tanulmánykötet

⁷ Kisközösségi ifjúságnevelés támogatása - A nagymintás kérdőíves kutatás kutatási beszámolója 56.o.

nak” szabadidejükben, mint azok között, akik magukat jó anyagi helyzettel jellemezték (17-19%). Az iskolai végzettség is hasonló módon differenciál. **A magas végzettségű fiatalok kisebb arányban töltik céltalanul a szabadidejüket, viszonyítva az alacsonyán képzett fiatalok csoportjához.**

A szabadidős tevékenységek között szerepel a sport, illetve a különböző mozgásformák. A *Magyar Ifjúság 2012* adatai szerint, a hazai fiatalok korcsoportonként is változást mutatnak a sportolás intenzitása terén. Az általuk vizsgált korosztályok közül a legfiatalabbak (15-19) 44%-a azt vallotta magáról, hogy sportol. Ez összefüggésbe hozható azzal is, hogy ebben a korcsoportban a legmagasabb az oktatási intézményeket elhagyó és munkába álló fiatalok, illetve a munkanélküliek aránya is. De ide sorolhatók azok is, akik már megházasodtak, vagy családot alapítottak. Ezek mind olyan tényezők, melyek akadályozzák a rendszeres sporttevékenységet.

A kutatások azt bizonyítják, hogy **a nemi érés a serdülő lányok körében a sportolási hajlandóság csökkenésével jár.** Ezzel szemben **a fiúknál ekkor épp ellentétes változás következik be.** A pályaválasztási időszak is elvonja a fiatalok figyelmét a sportról és a rendszeres mozgásról.

A lakóhely jellege is meghatározza a fiatalok sportolási intenzitását. Sajnos a fővárosban drasztikus csökkenés figyelhető meg. 50%-ról mindössze 32%-ra esett vissza a sportolók aránya. A régiókat figyelve, a sportolói arány a dél-alföldi és a közép-dunántúli régiókban emelkedik ki. A közép-magyarországi régióban sportolnak arányaiban a legkevesebben, mindössze 29%. A többi régió arányában 33-37%-ot mutat.

2.2.2. Az alkohol és drog jelenléte

Az alkoholizmus és drogfogyasztás manapság sajnos egyre erősebben jelentkező társadalmi probléma. **Kábítószer- és alkoholfüggőségnek nevezzük azt az állapotot, amikor valaki állandó jelleggel fogyasztja ezeket a szereket, annak ellenére, hogy tapasztalja (tudatosítja) magában káros hatásait.**⁸

Magyarországi kutatások azt mutatják, hogy a **14-19 éves serdülőknek majdnem a fele már dohányzik,** és 30,7%-a heti rendszerességgel fogyaszt alkoholt, és az alkohol kipróbálásának időpontja meglehetősen korai időszakra tehető. Ez az arány oda vezet, hogy **a 9-11. évfolyamra a fiúk 2-3%-a, a lányoknak pedig 7-15%-a**

⁸ F. Lassú Zsuzsa, Glauber Anna, Hajdu Krisztina, Kolosai Nedda, Rózsáné Czigány Enikő: Gyermek mentalisan sérülékeny családokban 41. o.

már heti rendszerességgel fogyasztja a szervezetét károsító anyagot.⁹ A rendszeresen alkoholt vagy kábítószer fogyasztók aránya a 18-24 éves fiatalok között is magas arányt mutat. Ezen korosztály 20%-a már használt élete során legalább egyszer tiltott drogot.

A 20-24 éves férfiak között található a legtöbb kábítószer fogyasztó, de a 20-24 éves nők között is kiemelkedően magas az arányuk.¹⁰

2.2.3. Foglalkoztatás, külföldi munkavállalás

Magyarországon 2015. május-júliusi időszakban a 15-24 éves foglalkoztatottak aránya 25,5% volt.¹¹ Ez a korosztály érintett a külföldi ösztöndíjakban (pl. Erasmus), az itt szerzett tapasztalatok következtében is az idősebb korosztállyal szemben rugalmasabban, bátrabban vág bele a külföldi munkavállalásba.

Az ezredforduló óta másfélszeresére nőtt a külföldi munkavállalást tervező magyar fiatalok aránya. Harmaduk el tudja képzelni a jövőjét külföldön, tizedük komolyan is tervezi. 2012-ben a 18-39 éves fiatalok 39%-a tervezte a hosszú távú külföldi munkavállalást.

A fiatalok esetében a potenciális célországok változnak a tervezett munkavállalás időtartamának függvényében. Rövidtáv esetében Ausztria és Németország az elsődleges úti cél, hosszú távú munkavállalás vagy letelepedés esetében Németország, Nagy-Britannia áll az első helyeken.¹²

2014-ben több százezer fiatal dolgozott vagy folytatott tanulmányokat csak az Egyesült Királyság területén, és nem várható, hogy ez a tendencia változni fog. Az elvándorlás a segédtsztek, vándorok korosztályát érinti a legjobban.

⁹ F. Lassú Zsuzsa, Glauber Anna, Hajdu Krisztina, Kolosai Nedda, Rózsáné Czigány Enikő: Gyermek mentálisan sérülékeny családokban 43. o.

¹⁰ http://www.eski.hu/new3/adatok/zip_doc/eg-szoc-rendsz.pdf

¹¹ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xfp/gyor/fog/fog1507.html>

¹² http://www.tarki.hu/hu/news/2014/kitekint/20140408_fiatalok.html

3. A cserkésznevelés eszközei és módszerei

3. A cserkésznevelés eszközei és módszerei

3.1. A létszám, nemek és őrς felosztása a vándor korosztályban, őrςi foglalkozás gyakorisága - őrςi közösségek kialakítása a vándor korosztályban

Ettől a kortól **lehet** akár **nemiségében vegyes összetételű is az őrς**. Ideális esetben a **létszám 5-15 fő**, és vegyes őrς esetében **mindkét nemből van vezetője az őrςnek**.

Kíváncsok az őrςi keretek megőrzése, ha lehetőség van erre, hiszen a kialakult szoros baráti kötelékeket, az őrςi atmoszféráját érdemes fenntartani. Ha megmaradnak az őrςi keretek, a heti rendszeresség helyett alkalmasabb lehet, ha kétheti/havi rendszerességgel működnek az őrςi találkozók, de ha igény, lehetőség van rá, akkor meg lehet tartani a heti találkozók rendszerét is. Döntsék el az őrς tagjai, hogy miként fér bele az őrς-, rajgyűlés a vándorok életébe. Ha a vándor őrς több éve – akár már kiscserkész koruk óta – együtt lévő közösség, akiknek a létszáma sem csökkent 5 fő alá, akkor ők továbbra is egynemű őrςként működjenek tovább. Ha csökkent létszámú őrςökből alakítunk új őrςi közösséget (vagy esetleg vándor korosztályban indul egy új őrς), akkor vegyes őrςök is létrejöhetnek.

A vándor korosztály életkori adottságaiból következően ismét lehetséges, hogy a két nem azonos őrςben/rajban legyen. Azonban mindenképpen hasznos olyan programokat is szervezni, ahol a vándorok nemenként vesznek részt.

Erre az időszakra már **várhatóan megállapodott az őrς létszáma**. Sajnos azonban mindenképpen számolnunk kell a lemorzsolódás jelenségével, mivel esetleg nem a cserkészcsapat székhelyéhez közel tanulnak, élnek a vándorok. Ezért nem is okoz gondot, ha akár egy rajként kezeljük őket, meghagyva az őrςök önállóságát. (Természetesen úgy

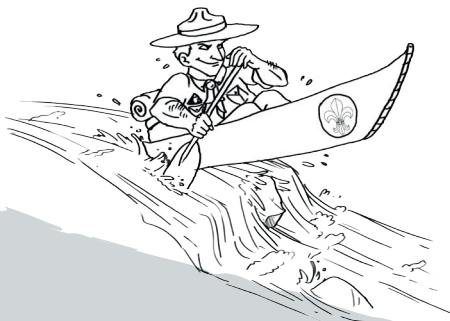
is tagja maradhat valaki a vándor őrsnek, ha más városban tanul, és úgy időztjük az őrsgyűléseket, hogy azokra haza tudjon jönni.) **A nagyobb létszám sem kizárt már** ebben az életkorban, hiszen már nem olyan szintű odafigyelésre van szükség a vezetőtől, mint korábban.

A korosztály sajátossága a kifelé nyitás, ezért is a vándorélet fő színtere a raj. A már kialakult őrsi közösség életét a ritkább találkozások kis mértékben befolyásolják. Már életük része a közösség, ezért csak akkor nincsenek jelen, ha valami halaszthatatlan jön közbe.

Az őrsgyűlések időtartama 1,5-2 óra, hiszen ennyi idő szükséges a komoly munkához, amibe az is belefér, hogy tudjanak egymással beszélgetni.

Új helyzetet jelenthet csoportformálódás szempontjából, ha az őrök halványodása mellett a raj erősödik, és mint egy nagyobb „klán” éli tovább az életét. Ebben az esetben mondhatjuk, hogy vannak „új tagok”, akik még nem ismerik egymást annyira, mint az őrsi közösségek esetében. Ilyenkor érdemes a közösségépítést is szolgáló programokat szervezni. Egy - a tagok által megszervezett -, kihívásokat jelentő (kérekpáros, külföldi, evezős stb.) vándorportya sokat segíthet az összetartás erősítésében.

A vándoroknál az őrsgyűlések mellett sok program megfér, a rajtól az országosig, hiszen ők már nagyon nyitottak a tágabb cserkészközösségre, sőt, azon túli programokat is bátran ajánljuk nekik, akár egyéni, akár közösségi részvételre. Az érem másik oldala, hogy a csapatnak, körzetnek, kerületnek szüksége van a vándorok munkájára, tudására, példájára.

3.2. A raji foglalkozás keretei, gyakorisága

Vándoraink a korábbi korosztályokban már megtapasztalták a saját őrükön túli, de nem jelentősen eltérő közösségben az együttműködést, a közös játékot, a közös kikapcsolódást. A vándor korosztály azonban már sokkal erősebben épít a raji életre, mint a kószák, még inkább megnő az igény a rajprogramokra. Sőt! Az őrsi egységek sok esetben jelentősen meggyengülhetnek mint nevelési keretek, és a rajprogramok, rajgyűlések foglalják el az elsődleges helyüket.

Vándor rajunk esetében a nemi összetételre nincs megkötés, azonban **mindegyik nemnek legyen vezetője, felelős és képzett felnőtt vezető személyében.**

A rajgyűlések lehetőséget biztosítanak új ismeretek szerzésére, közösségépítő játékok alkalmazására is. A rajgyűléseknek a helyszíne lehetőség szerint többször legyen máshol, mint a csapatotthonunkban.

Vegyünk részt:

- karitatív programokon (pl. 72 óra),

- akadályversenyen (pl.roVERseny),

- szabadidős és sportprogramokon,

- de a különpróbákon és szakági programokon való részvétel is erősíti a rajt.

A rajparancsnok ebben a korosztályban barát és vezető is egyben. A felelőssége nagy, de a **feladatát megkönnyíti, hogy a vándorok önállóak, felnőttek**, és igényük is van arra, hogy ők maguk is szervezzenek programokat. Sokszor a cserkészlet megszokott és hagyományos keretein kívül is találkoznak. Bátorítsuk őket az önálló szervezésre, és a külsős programokra is.

A rajparancsnok információforrás is, és feladata a minőségbiztosítás. Olyan programokat ajánljon, ami nemcsak élvezetes, hanem egyben minőségi is! Ez főleg a civil szervezésű programoknál nehéz, de annál fontosabb feladat! Ezek a programok színvonalasak legyenek, és segítsék a kereső, tájékozódó vándort.

A rajprogramok sokfélék, változatosak legyenek. Igyekezzünk ezeket úgy kialakítani, hogy rajunk minden tagja megtalálja azt a programot, ami számára igazán vonzó, ösztönző. Túrázhatunk (akár extrém körülmények között is), portyázhatunk, múzeumot látogathatunk, sportolhatunk közösen, barlangászhatunk, evezhetünk, lézerharcolhatunk,

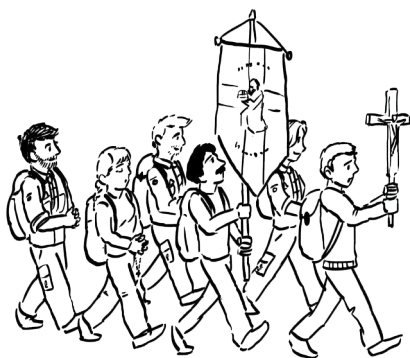

részt vehetünk regös programokon (pl. Disznótour), de színházi előadáson, filmvetítésen is, vagy szervezhetünk társasjátékosó alkalmakat. Kiváló lehetőség pl.: a Múzeumok Éjszakája vagy a Kutatók Éjszakája is.

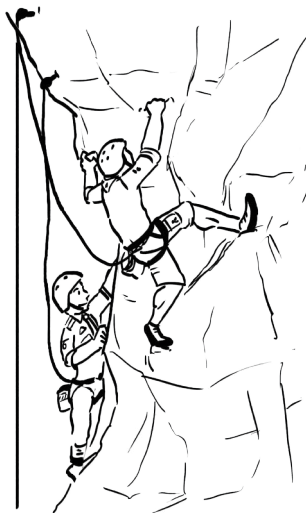
Mivel a rajparancsnok és a vezetettek között itt már inkább baráti a kapcsolat, ezért ezeknek a programoknak is olyan a hangulata, mint egy baráti összejövetelé.

Elmehetünk közösen szentmisére/istentiszteletre, ifjúsági találkozóra, lelkigyakorlatra vagy zarándoklatra is. Ezek az együttlétek nemcsak a közösség építésére, hanem ismeretek bővítésére, próbapontok teljesítésére is alkalmasak.

A rajportya a vándor korosztály esetében is kiemelt jelentőségű. Évente legalább egyszer adjunk rá lehetőséget. Segít a raj még jobb összekovácsolódásban. **Vándoraink szervezhetik teljesen önállóan is,** a részfeladatokat leosztva. A rajportyák

igazodjanak a vándorok igényeihez, bátran szervezzünk kerékpáros, határon túli portyát, hegymászó, evezős, túrát stb.

A vándor raj legnagyobb ünnepe a vándor korosztályba való beavatás, a vándorok közé kerülő újak befogadása! A sok önálló életet élő és egyéni utakat járó vándorunk találkozási pontja, a közösség ünnepi alkalma ez. Ezért a megfelelő keretekkel felruházva mindegyikük számára fontos és magára nézve kötelező alkalomként marad meg bennük, hiszen ez a felnőtté válás egyik legnagyszerűbb állomása.

Az igazán önmaguk útját járó erdőlakók, avagy a maguk által hajtott csónakon előrejutók képe látható bennük. Példák fiatalabb cserkészeink előtt, a dolgozó felnőttek előtti utolsó állomás.

Felhasznált irodalom:

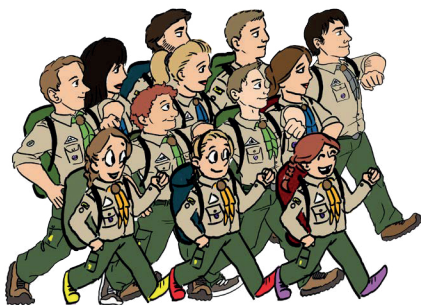
Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

dr. Grynaeus András: *Vándor őrsvezetők kézikönyve* Budapest, 2012

Segédanyag a kósza-vándor korosztályt vezetőik számára,

Magyar Cserkészszövetség, Első Cserkészkerület, 2014

3.3. A csapat közös alkalmai - ezek szerepe a vándor korosztályban

A vándoroknál a csapat szerepe háttérbe szorul a rajhoz/örshöz képest. A vándoroknak egyébként is kevés szabadidejük van, saját korosztályos (örsi, raji) programjaikat is nehezen egyeztetik össze. Ráadásul életmódjukból adódóan vannak hosszabb, különleges időszakok, mikor teljesen elérhetetlenek (vizsgaidőszak, nyári munka, Erasmus stb.).

Élesen eltérnek a programigényeik a kisebbekétől, ezért nehéz számukra is vonzó csapataalkalmat szervezni. A hagyományos programok már nem jelentenek számukra kihívást, lekötést, illetve a közös játékoknál is más igényeik és erőforrásaik vannak, mint

a fiatalabbaknak. A tábor, illetve a portya esetében ütköznek ki ezek a különbségek a legszembetűnőbben. Ezért fontos, hogy olyan programelemeket találjunk ki, amelyek a vándoroknak is érdekesek lehetnek. Egy csapattúra esetében a vándorok más, nehezebb úton vagy eszközzel közelíthetik meg a célállomást, ahol együtt lehetnek a csapat többi részével, avagy lehetnek a rendezvény házigazdái valami egészen meglepő vállalkozással (pl. 4 malacot nyárson sütnék, mire odaér a csapat).

A nehéz összeegyeztethetőség ellenére érezniük kell saját szerepüket, súlyukat a csapatban. A többieknek pedig fontos, hogy láthassák őket a programokon! Ha csak magukban működnek, a többiek múltként érzékelik őket, mert a jelenük, működésük láthatatlan. Ha egy évben csak egy csapatalelőre tudnak eljönni, az a legfontosabb esemény legyen: a fogadalomtétel. Annak hangulata, bensőséges szertartásossága amúgy is összekovácsol minden jelenlévőt. Ha pedig a többi csapatprogramot elosztják maguk között, és mindig jelen vannak vándorok (a nem vezetők közül), azzal már rengeteget tettek a csapat fiatalabb tagjaiért, akik így látják, hogy van itt élet, és nem is akármilyen!

3.4. Körzeti/kerületi/országos/nemzetközi programok

A körzeti és kerületi programok jelentősége

A vándoroknak már kifejezett igénye az, hogy minél több csapaton túlmutató programon részt vegyenek, legyenek azok körzeti, kerületi, országos vagy nemzetközi szintűek, vagy akár a cserkészvilágunkon kívüliek. Ezek keretében kipróbálhatnak olyan programokat is, amit a csapat berkei nem tesznek lehetővé.

Az ilyen alkalmak a vezető munkáját is megkönnyítik, hisz itt általában ő is résztvevőként van jelen, nem szervezőként. Ő is kapcsolódhat. Ezekre a programokra tulajdonképpen csak elmenni kell.

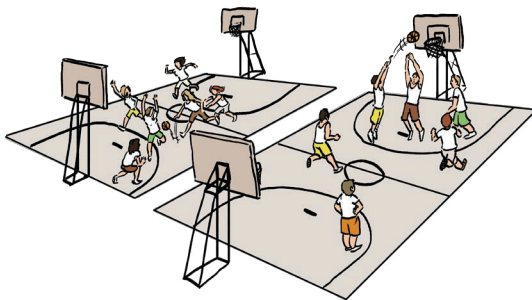
A vándor raj előtt kihívás és lehetőség az is, hogy szervezett egységben vállal feladatot, pl. az egész órs/raj együtt tevékenykedik a kerületi nagytáborban, segíti annak működését.

A másik lehetőség, hogy egy-egy nagyobb lélegzetvételű programot koordinál a kerület vagy az országos központ, aminek kereteit a résztvevők töltik fel. Így akár egymást ismerő, de nem egy órsból vagy rajból érkező cserkészek jönnek össze, és vesznek részt rajta.

A körzeti/kerületi programok fajtái

A körzeti/kerületi programlehetőségek tárháza igen széles, ez megkönnyíti a választást is. Többek között részt tudunk venni:

- sportprogramokon (pl.: foci-, kosárlabda, asztalitenisz-bajnokság, akadályverseny, hadijáték, evezés, falmászás, barlangászás),

- teljesítmény túrán,

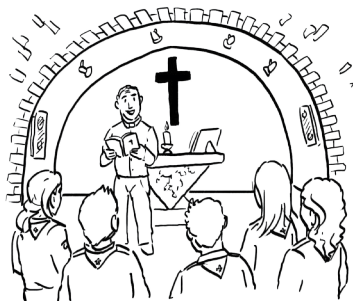
- cserkésznapon,

- kulturális programokon (pl.: színház, interaktív múzeumlátogatás),

- lelki napon,

- tájékozódási versenyen,

- karitatív programon,

- regös programokon (pl.: táncház, kézműves programok, népdaléneklési, népzenei, vers- és mesemondó verseny),

- táborban (pl. kerületi nagytábor).

Ezek az alkalmak a kisebb csapatok munkáját is segítik, ahogy az is, ha van a cserkész-kerületben **vándor korosztályi szakvezető**.

Jó kezdeményezés az, ha a körzet, kerület csapatai összefognak és közösen szerveznek vándor programokat. Ez már két csapat esetében is működhet. Indíthatunk olyan programokkal, ahol a vándorok megismerik egymást, majd szervezhetünk ki-kapcsolódós, beszélgetős programokat (pl.: teaház, táncház, vándor vacsora, borkóstoló stb.) is nekik, ahol előkerülhetnek az őket érintő témák.

Az országos és nemzetközi programok jelentősége

A vándor korosztályban, a kósza korosztályhoz hasonlóan, már nemcsak a körzeti, kerületi, hanem **az országos és nemzetközi programok is nagy jelentőséggel bírnak.**

A vándor korosztály előtt nyitva áll sok országos program. Az ilyen, tömegeket megmozgató rendezvények lehetőséget adnak arra, hogy a vándorok megtalálják az egyéni érdeklődésüknek megfelelő programot. A rajparancsnok felelőssége az, hogy szem előtt tartsa: ezek a programok nem pótolják a korosztályi munkát, csak programlehetőséget biztosítanak. Az **országos szakági programok** segítségével a vándor tovább folytathatja szakági munkáját, és/vagy különpróbáinak gyűjtését.

A vándor korosztály előtt kinyíló világ cserkészként is egyre több lehetőséget tartogat számukra. **A nemzetközi rendezvényeken megismerhetnek más kultúrákat, szemléletmódokat, gyarapíthatják tudásukat, barátságokat köthetnek.** Dzsemborikon immár a magyar csapatot segíthetik, vagy a nemzetközi táborörzs tagjaként dolgozhatnak.

A vándor próbarendszer, amely tartalmazza a Világjáró Öv rendszerét is, „világ-látásra” és ezen keresztüli tapasztalatszerzésre ösztönzi a vándorokat. Ezek teljesítését országos és nemzetközi programokkal is össze lehet kapcsolni. A külföldi utak, táborok és külföldi kapcsolatok felhasználásának lehetősége a vándor korosztály-nál fontos és összetartó erőt adó tevékenységforma.

Kifejezetten ennek a korosztálynak szóló programok a WOSM ESR által három-négy évente szervezett RoverWay, amely két nagy részből áll: egy őrsohkel közösen megtett „utazás”, aminek révén felfedezik a fogadó ország egy részét; illetve a végállomást jelentő közös nagy tábor sokféle programmal. **A nemzetközi szintéren fontos a vándorok dzsemborija a MOOT, amit a WOSM rendez négyévente.**

Az ezeken való részvétellel a magyar cserkészetünkön túl hazánkat, nemzetünket is képviselik a vándorok, így komoly állampolgári feladat!

Felhasznált irodalom:

Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

Grynaeus András, Halmi Erzsébet, Körmendy Patrícia, Opor Gergely,

Solymosi Balázs: *Útmutató a roveréletre*, Budapest, 2000

3.5. A vándor korosztály lelki nevelése

Vajon beszélhetünk-e a vándor korosztály lelki neveléséről? Hisz ők már felnőtt emberek! A kérdésre igen a válasz. A vándorok ugyan felnőttek, de egy közösség részei. A közösségben önkéntelenül is hatnak egymásra, ezáltal formálódnak, „nevelődnek”. **Szükségük van arra, hogy Istennel való kapcsolatuk egyre mélyebb legyen, és hogy felnőttként feltett kérdéseikre felnőtt válaszokat kapjanak.**

A hitet igazán közösségben lehet megélni – és ennek kifejezése a vallásosság.

Az egyén szemszögéből fontos, hogy legyen egy olyan csoport, amelynek tagjaival tud közösen imádkozni és megélni vallásos életét. Akikkel el tud menni szentmisére/istentiszteletre, akikkel tud együtt imádkozni, akikkel meg tudja beszélni a gondjait, problé-

máit, meg tudja vitatni a kérdéseit. Ennél a korosztálnál lényeges, hogy a hitüket értelmileg éppen úgy, mint érzelmileg is megéljék. **Tudni akarják, hogy miben hisznek,** több mindent megkérdőjeleznek, de ha erre hiteles választ kapnak, megértik az okokat, akkor megerősödnek.

Fontos, hogy **a rajparancsnok** képes legyen arra, hogy őszintén beszéljen saját küzdelmeiről, vívódásairól, de saját hitében megélt örömeiről is. **Hitelesnek kell lennie és nyitottnak a vándorok felé.** Saját maga iránti felelősségből törekedjen az Istennel való kapcsolat fejlesztésére, figyeljen oda vezetettjei törekvéseire.

Teremtsük meg a lehetőséget arra, hogy ezekről a témákról beszélgessünk. A portya, a tábor, a lelkinap vagy egy közös vándor hétvége, ahol ki lehet ülni a szabadba, vagy bent gyertyát gyújtva elcsendesedni, kitűnő alkalmak erre. Elmehetünk szentmisére/istentiszteletre, ifjúsági találkozóra, közös lelkigyakorlatra, zárándoklatra, taizei imaórára. A portya és a tábor is kitűnő terepet biztosít a lelki programokra. Legyen az akár közös vándor ima, zsolozsmázás, beszélgetés, lelki ösvény, a természet csodáin keresztül való rácsodálkozás Isten szeretetére vagy bármi más...

A cél az, hogy **a vándor cselekvő tagja legyen egy hívő közösségnek és törekedjen a hite szerinti jóra és cselekedeteit ez a törekvés irányítsa,** mind egyénileg,

mind közösségben. Ebben saját vezetője, raja képes őt támogatni. A vándor tudja Isten mellett dönteni, legyen Vele állandó, élő kapcsolata és legyen nyitott Rá. Ez a cél, ezt kell elérnünk, de a vándor őrsvezetőnek, rajparancsnoknak azzal is szembesülnie kell, hogy sok vándor akár közömbössé, elutasítóvá is válhat, el is távolodhat hitétől.

A vándor képes arra, hogy korosztályának megfelelően saját szavakkal imádkozzon, de arra is, hogy imát vezessen, több imaformát is ismer. Ezt „használjuk ki”. Biztosítsunk lehetőséget ennek a közösségben való megélésére is.

Éreztessük vándorainkkal is, hogy **fontos, hogy foglalkozzanak hitükkel**, hogy folyamatosan fejlődjenek. Érezzék, hogy a nehézségek közepette is tudnak hova fordulni.

A már említetteken kívül is sok lehetőség van arra, hogy hitében megerősítsük vándorunkat.

- Pap/lelkész meghívása az őrsgyűlésre/rajgyűlésre, akivel beszélgethetnek, akinek bármilyen kérdést feltehetnek.

- Nekik szóló pap/lelkész miséjének/istentiszteletének felkeresése.
- Beszélgetés hivatásról, papságról, szeretetességről, családi életéről ezt hitelesen élő meghívottakkal.

- Részvétel közösen egy más felekezet istentiszteletén.

- Ökumenikus imahét rendezvényén való részvétel.
- Közös őrsi/raji jócselekedet végzése.
- Karitatív munka végzése őrsi/raji keretben, de akár önállóan is.
- Közös ünneplés, készülés az egyházi ünnepekre.
- Filmnézés vagy színházlátogatás, utána mindenképp beszéljünk is velük a tapasztalataikról.
- Beszéljünk velük a párkapcsolatról, a tisztaságról, hisz ez ennek a korosztálynak kifejezetten fontos és érdeklődésre számot tartó témája.
- Hittel kapcsolat előadás közös meghallgatása.
- Vándor keresztúton való részvétel.
- Szertartásokon való aktív részvétel.
- Lelki olvasmány elolvasása, közös feldolgozása.

Ennél a korosztálynál is figyeljünk az élményadásra. Biztosítsunk olyan lelki élményeket, amelyek emlékezetesek maradnak, amelyek a közösséghez tartozás érzésével is összekapcsolódnak. Egy lelki programra a meghívó elküldésén túl keressük a személyes kapcsolatot, a személyes meghívás lehetőségét is (akár egyenként).

Ha el tudjuk mondani vándorainkról, hogy nyíltan meg tudják osztani gondolataikat, akkor nagyon jól állunk. Ha kialakítottunk egy közösséget, ahol bizalmi légkör uralkodik, akkor a lelki program hatásai a cserkészotthonból kilépve, a civil életben is jelentkezni fognak. Biztassuk őket arra, hogy ismerjék meg a világot, az embereket, a hitüket! Hogy vállalják fel a konfliktusokat, de tudjanak bocsánatot is kérni. Ha kell, legyenek elmélyültek, de tudjanak vidámak, hangoskodók, lazák is lenni.

Figyeljünk a vándorainkra, figyeljünk a gondjaikra, és hallgassuk meg őrsvezetőinket is. Legyünk velük közvetlenek, hitelesek. Ezt úgy tudjuk elérni, ha ápoljuk saját magunk lelkét is. Ha mindennap törekszünk arra, hogy az Isten felé vezető úton egyre előrébb járjunk, és ha letérünk róla, akkor is legyen erőnk visszamenni. Ígylehetünk példák a vándorok szemében.

Ne feledkezzünk el imádkozni vezetőjünkért!

Felhasznált irodalom:

Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

Segédanyag a kósza-vándorkorosztályt vezetőkhöz, Magyar Cserkészszövetség, Első Cserkészkerület, 2014

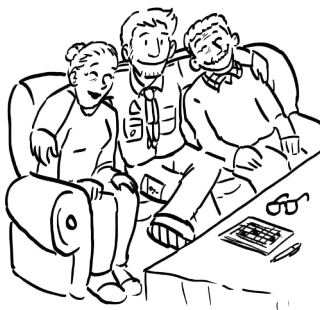
Piotr Pawlukiewicz: *Fiatalok beszélgetnek*, Korda Kiadó, Kecskemét, 1999

3.6. Külső kapcsolatok - A család, a templom és az iskola szerepe

Család

Mivel a vándorok esetében már felnőttekről van szó, a család szerepe gyorsan változik. **A korosztály kezdetén még biztos pontot jelent a családi otthon, a szülői háttér, ugyanakkor az önálló életvitel is fokozatosan kialakul.** A korosztály végén meg talán már éppen saját családot alapít a cserkész. Mindenesetre a család szerepe átalakul, jelentőségében és hatásában azonban erősen befolyásol, főleg a saját család alapításának első éveiben.

Mivel talán a vándor korosztály az, ahol leginkább különböző élethelyzetekben lévő cserkészek vannak együtt, ezért **nehéz általános iránymutatást megfogalmazni.**

Aki messze él a családjától, és szereti telezsúfolni a programját a munka vagy tanulás mellett, azt arra kell bízgatni, hogy azért néha látogasson, telefonáljon haza. Aki nehezen találja a helyét a felnőtt világban, otthon ragadt, azt abban kell támogatni, hogy önállósodjon, valóban váljon felnőtté, és találja meg a maga útját, helyét. Aki felelős felnőttként, tudatos vállalkásként él a szüleivel, annak nehéz lehet a szerepváltás, az új egyensúly és munkamegosztás kialakítása, az új konfliktusok kezelése.

Nincsenek kész válaszok, vannak viszont jól bejáratott cserkészkapcsolatok: néha ahhoz, hogy valaki megtalálja a maga megoldását, vagy könnyebbnek érezze a saját helyzetét, elég csak kölcsönösen meghallgatni egymás problémáit.

Családi nehézségek esetén (albérlet-, munkakeresés, információ megosztás) számíthatunk szűkebb-tágabb cserkészközösségünkre is.

Templom

A gyorsan változó élethelyzetek között **sajnos könnyen elsikkad, vagy a helyzethez képtelen alkalmazkodni** a hit, a vallásosság helyes megélése. A jól bejáratott közös-

ség és szolgálat megtarthat, de kerülni kell a belefásulást. Ha valaki máshova kerül, **időbe telhet az új templom megtalálása, de friss lendületet is hozhat;** a hiánya pedig nagy ürességet. Minden új helyzet, új lépés és lehetőség Isten felé.

Ha a személyiségérés korosztályra jellemző folyamatai lezajlottak, a kamaszkor viharai a hitben is lecsengtek. Ideális esetben **a hitéletet érintő személyes döntéseket már meghozta a vándor.** Jó, ha a spiritualitást, a lelkiséget továbbra is változatos módon meg tudja élni a vándor cserkész, de nem hanyagolhatja el a hitbeli tudás elmélyítését akkor sem, ha már rá van bízva annak elvárása és teljesítése, akár a hittan tanulás terén. Sőt, **az értelem elhanyagolása idővel a lelkiség torzulását eredményezi.** Meg kell találni a hitben való felnőttiséget, nem feledve Jézus szavait a gyermeki nyitottsággal való befogadásról.

A cserkészközösség feladata, hogy hívja a vándorokat a jó, nekik szóló lelki programokra. A vándorok templomhoz, közösséghez, szolgálathoz, valláshoz való viszonya, de főleg személyes istenképe, annak hiteles megjelenése a csapatban nagyon fontos. Mindegy, milyen gyakran találkozik a csapatban élő gyerekekkel, mivel az ő szemükben a vándor már felnőtt: példája, hitelessége, vagy annak hiánya hatni fog rájuk (pl. hogy rendszeresen látják a templomban a vándort)!

Iskola

Azt hinnénk, a korosztály a vége felé közeledik az iskolában töltött idejének, vagy már be is fejezte. Talán intézményesen ez így is van.

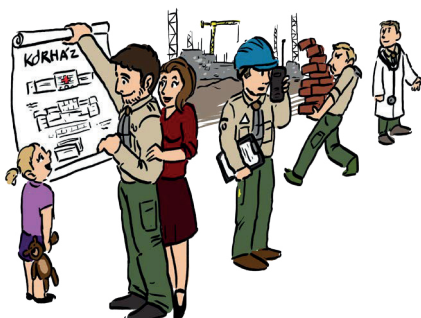
Az élethosszig tartó tanulás (lifelong learning) divatos fogalom és a cserkész-eszménnyel összhangban álló életelv. Minden tevékenységből és találkozásból tanulhatunk valamit, bárhova megyünk, bármit csinálunk, új ismereteket szerzünk, felülbíráljuk vagy átrendezzük a régieket, elmélyedünk részterületekben. **Az élet iskola, és a kötelező szakmai továbbképzések idején túl is az.** Az intézményes iskolából kikerülve azonban sokszor fájdalmas lehet annak felismerése, hogy a begyűjtött tudás nagy

része elavult, elméleti, alkalmazhatatlan, vagy messze áll a gyakorlattól. A cserkész-módszer sokat tompít ezen az érzésen.

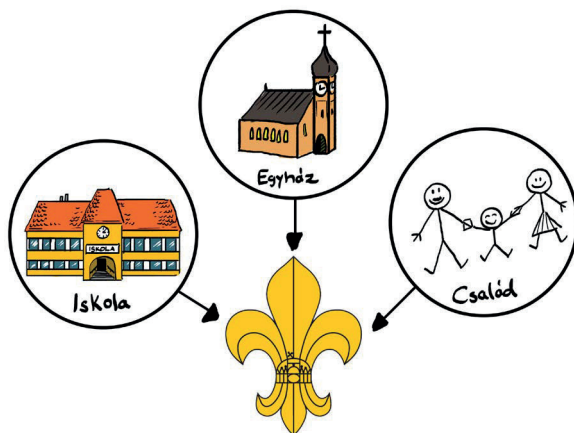

Hamar rákényszerül az iskolapadból kikerülő fiatal, hogy **az önképzés napi tevékenységgé, vagy inkább szemléletté váljon**, az évek alatt megszokott, egyre fokozódó kognitív bulimia (az a helyzet, amikor egy vizsgára pár nap alatt hatalmas mennyiségű adatot raktározunk az agyunkba, majd utána pár óra alatt ki is dobjuk) pedig elfeledett, rossz gyakorlat legyen. De aki felfedezi, hogy az érdeklődés és a lelkesedés (némi könyvtárral és tapasztalt hozzáértővel való beszélgetéssel párosítva) kifogyhatatlan hajtóerő, annak elkerülhető, hogy azzal kelljen majd szembesülnie évek múltán, hogy elment mellette a szakma, és elszalasztotta: mikor és merre kellett volna továbblépnie. **Ösztönözzük arra vándor cserkészeinket, hogy mélyedjenek el szakmájukban, ugyanakkor kerüljék el a szakbarbárokká válás veszélyét**, ismerjenek meg új szakterületeket is.

A vándor órsgyűlések vagy rajgyűlések egyik formája lehet a **szabadegyetem**, amikor egy-egy rajtag számol be a többiek számára is érthetően saját szakmájáról, kutatási

területéről. Egymás jobb, mélyebb megismerésének és a tudásbővítésnek is kiváló alkalmai az ilyen programok.

4. Próbarendszer

4. Próbarendszer

Tekintsük a próbarendszerünket egy eszköznek, ami **segít a nevelési cél elérésben**. A benne szereplő próbapontok a vándor korosztályban is a teljes embert fejlesztik, hatnak az EINK szerinti területekre: mind a lelki, mind az érzelmi, mind a testi, mind az értelmi, illetve a társas területre is.

Néhány példát kiemelve:

A vándor próbarendszer jellemzője a szabadság, egy keretet ad, és ezen belül lehetőséget biztosít minden próbapont egyénre szabáshoz. Mi az, amiben vándorunk fejlődni szeretne? Legyenek önnevelési, ismeretbővítési céljai, és azokért tegyen, és érje el őket.

Ez a vándor próbarendszer meghatározza, hogy mit kell tudnia, milyen tevékenységet kell végezni a sűrke nyakkendő megszerzésért a vándornak, egy vándor első, második vagy harmadik próbára készülőnek.

A próbapontok által meghatározott tudásanyag, ismeret, magatartás stb. egymásra épül. A korosztályi próbarendszer összeállításánál a Keresztes-féle tematikát vettük alapul, amelynek összeállításánál az volt a cél, hogy a próbarendszer segítse a cserkészlet életformaként való megélését, tehát az élet lehetőleg minden területét lefedje, legyen szó akár cserkészstudásról, akár műveltségről, és egyensúlyt találjon a tevékenységek és az ismeretek között. Ezért a próbarendszer felépítésénél az ember kapcsolatai alapján három témakör alakult ki:

1. Isten és ember
2. Ember és ember
3. Ember és környezete

Ezek vannak különböző szempontok alapján további témákra, próbacsoportokra, végül pedig próbapontokra bontva. Egy-egy témakörön belül két oszlop van: az egyikben a **megismerés**, a másikban a **tevékenység**.

A vándor próbarendszerben megkülönböztetünk alapvető tudásanyagot, egyszer teljesítendő tudásanyagot és irányítottan választandó anyagot. Az alapvető tudásanyagot mindig és mindenhol tudni kell (pl. a cserkésztvény), az egyszer teljesítendő anyagot a próba letételéhez kell elsajátítani vagy megvalósítani (pl. végezz egy alkalommal közhasznú munkát), az irányítottan választandó anyagot a csapat, a raj, az órs, illetve az egyén lehetőségei, képességei szerint kell meghatározni (pl. legyél aktív tagja egy korosztályi vallási közösségnek).

A próbarendszer részét képezi a **Világjáró Öv**¹³, amelynek célja, hogy négy lépésben a körülöttünk lévő világot megismerje a vándor.

- Az első év alatt a vándor megismeri a magyar állam egy részét;
- a második évben államhatárunkon túli, magyarlakta területet;
- a harmadik évben egy szomszédos ország nem magyarok által lakott területét;
- és végül a negyedik évben egy európai, nem szomszédos államot.

Ezután kapja meg azt a különleges övet, amit Világjáró Övnek hívunk.

A próbarendszer legyen az érintendő pontok tárháza azon az úton, amin vándor rajodat vezeted!

¹³ A brit Explorer Belt mintájára készült.

4.1. A vándor korosztály első évére vonatkozó próbarendszer

Cél: Bevezetés a felnőttiségbe és a felnőtt fejjel vállalt cserkészélet tudatosítása.

Időtartam: 1 év

Megcélzott korosztály: 18 évesek

Jelmagyarázat: ● = alapvető tudás

✓ = egyszer teljesítendő anyag

❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
1. Vallási ismeretek ● Ismerd az öt világvallást! ● Ismerd felekezeted tanításának tömör összefoglalásait (Káté, Katekizmus)! ● Ismerd Magyarország lelkeségi mozgalmait!	2. Liturgikus élet ● A szentmisén/istentiszteleten rendszeresen vegyél részt! ● Ismerd a szentmise/istentisztelet liturgikus elemeinek hátterét és értelmét!
3. Lelki olvasmány ✓ Olvass el három korosztályos lelki olvasmányt!	3. Ökumené ✓ Vegyél részt egy ökumenikus rendezvényen!

4. Cserkész lelkeség ● A cserkésztvörvény ismerete és magyarázata a korosztályodnak megfelelő szinten (mit érzel benne vándorként kihívásnak, nehezen megvalósíthatónak). ● A cserkészfogadalom ismerete és magyarázata a korosztályodnak megfelelő szinten.	5. Közösségi hitélet ✓ Vegyél részt egy zárandoklaton! ❖ Legyél aktív tagja egy korosztályi vallási közösségnek!
6. Ima ● Ismerd az imaformákat!	
EMBER ÉS EMBER	
<i>2.1. MEGISMERÉS</i>	<i>2.2. TEVÉKENYSÉG</i>
<i>2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK</i>	<i>2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM</i>
5. Szociális érdeklődés ✓ Vegyél részt egy érzékenyítő programon! ● Ismerd nagy vonalakban Magyarország társadalmi problémáit!	1. Segítség otthon ❖ Láss el két hónapig egyfajta ház/lakás körüli munkát!
7. Média ● Ismerd a média hatalmát és annak veszélyeit, valamint a magyarországi médiát!	3. Családi adatok, ünnepek ● Tudatosan alakítsd ki helyed családban!
9. Politikai ismeretek ● Ismerd az állam- és kormányformákat! ● Legyél tisztában a magyar demokrácia működésével! ● Ismerjél őt, a környezetekben működő civil szervezetet!	4. Baráti közösségem ❖ Tudatosan alakítsd ki helyed a családban!
11. Tervezés és életvitel ● Ismerd a ház/lakásfenntartás költségnek összetevőit!	
<i>2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM</i>	<i>2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM</i>
10. Eredetünk ● Ismerj több eredetelméletet és légy tisztában a viták alapjaival.	14. Cserkészkapcsolatok ✓ Vegyél részt egy országos, korosztályi programon!
12. Határontúli magyarság, nemzetiségeink ● Ismerd a nemzetiségi feszültségek forrásait Magyarországon!	18. Cserkészlet szerepei ● Tudj beszélni a cserkészlet magyarországi társadalmi szerepéről!

2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYŰLEKEZETEM
4. Európa ● Ismerd az európai hatáskörű szerveket! ● Ismerd az európai válsággócokat és azok kialakulását! ✓ Ismertess egy európai válsággócot!	1. Részvétel az egyházközség életében ❖ Aktívan éljél egyházközségedben/gyülekezetedben, a liturgikus cselekményeken kívüli tevékenységekben is vegyél részt!
	2. Karításmunka ● Ismerd a karításmunka jelentőségét! ● Ismerd a főbb magyarországi karitász szervezeteket!
	3. Közhasznú munkák ✓ Végezz egy alkalommal közhasznú munkát!
	4. Helyi ünnepek ✓ Aktívan vegyél részt egy helyi ünnepen!
2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
4. Olvasottság ✓ Ismertess két világirodalmi művet! ✓ Egy kortárs magyar író valamely művét ismertesd!	5. Egészséges életmód ● Ismerd korunk egészségügyi problémáit!
8. Kultúra ✓ Ismertesd a magyar népi kultúra egy kiemelkedő alakjának munkásságát! ✓ Rendszeresen járd múzeumba, képtárba, hangtárba, könyvtárba, hangversenyre, színházba stb.! (Vegyél részt havonta két különböző kultúrprogramon!) ✓ Aktívan vegyél részt bálon/táncházon! ✓ Aktívan vegyél részt könnyűzenei/komolyzenei koncerten!	
EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
5. Természet- és környezetvédelem ✓ Látogass meg egy általad korábban nem ismert természetvédelmi területet!	7. Szaktúrák ✓ Vegyél részt egy egynapos szaktúrán!

	8. Sport, testgyakorlás ❖ Heti rendszerességgel folytass testedzést!
3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
3. Környékismeret ❖ Ismerd lakóhelyed három híres emberét! ● Ismerd lakóhelyed infrastruktúráját és gazdaságát, és azok problémáját!	2. Technikai eszközök ❖ Ismerj meg egy eddig ismeretlen háztartási gépet!

4.2. A vándor korosztály második évére vonatkozó próbarendszer

Cél: Mélyítsd el magadban az önnevelést és a helyes önismeretet! A felelős állampolgári tudat kialakítása, valamint elmélyülés egy olyan témában, ami nem szakterületed, úgy, hogy arról biztos tudással rendelkezz!

Időtartam: 1 év

Megcélzott korosztály: 19 évesek

Feladat: Végezz önképzést!

Jelmagyarázat: ● = alapvető tudás

✓ = egyszer teljesítendő anyag

❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
1. Vallási ismeretek ● Ismerd és rendszeresen olvasd egyházad/felekezeted folyóiratait! ● Legyél tisztában a Magyarországon működő szekták jellemzőivel, és ismerd veszélyeiket!	2. Liturgikus élet ● A szentmisén/istentiszteleten rendszeresen vegyél részt! ● Ismerd egy világvallás és egy felekezet liturgikus elemeit, azok hátterét és értelmét!
	3. Ökumené ✓ Vegyél részt egy ökumenikus rendezvényen!

	5. Közösségi hitélet ✓ Vegyél részt egy lelkigyakorlaton! ❖ Aktívan vegyél részt vallási közösségeddel egy vallási tárgyú rendezvényen!
EMBER ÉS EMBER	
<i>2.1. MEGISMERÉS</i>	<i>2.2. TEVÉKENYSÉG</i>
<i>2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK</i>	<i>2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM</i>
5. Szociális érdeklődés ● Ismerd nagy vonalakban lakhelyed társadalmi problémáit!	3. Családi adatok, ünnepek ● Vegyél részt egy nagy családi rendezvényen! ❖ Keresd fel egy elhagyott rokonod!
7. Média ❖ Tudatosan válassz magadnak hírforrást!	
9. Politikai ismeretek ● Vázlatosan ismerd az Alkotmányt! ● Ismerd az Alkotmányból eredő kötelességeidet és jogaidat! ✓ Vegyél részt két különböző politikai szervezet rendezvényén!	
<i>2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM</i>	<i>2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM</i>
10. Eredetünk ● Vallj magadénak eredetünk elméletei közül egyet!	14. Cserkészkapcsolatok ✓ Vegyél részt egy országos, korosztályi programon!
<i>2.1.3. EURÓPAISÁG</i>	<i>2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYÜLEKEZETEM</i>
4. Európa ● Legyél tisztában Magyarország európai történelmi jelentőségével! ● Európa helye a világban. ● Jelenlegi helyünk Európában.	1. Részvétel az egyházközség életében ❖ Aktívan éljél egyházközségedben/gyülekezetedben, a liturgikus cselekményeken kívüli tevékenységekben is vegyél részt!
	3. Közhasznú munkák ✓ Végezz egy alkalommal közhasznú munkát!
	4. Helyi ünnepek ✓ Aktívan vegyél részt egy helyi ünnepen!

2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
4. Olvasottság ✓ Ismertess egy filozófiai művet! ✓ Egy kisebbségi magyar író valamely művét ismertesd!	5. Egészséges életmód ✓ Havonta legalább egy napon élj egészségesen!
8. Kultúra ✓ Rendszeresen járd múzeumba, képtárba, hangtárba, könyvtárba, hangversenyre, színházba stb.!(Vegyél részt havonta két különböző kultúrprogramon!) ✓ Menj el egyszer egy operára! ✓ Keress fel három modern, magyar építészeti emléket! ✓ Aktívan vegyél részt bálon/táncházon! ✓ Aktívan vegyél részt könnyűzenei/ komolyzenei koncerten!	
EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
5. Természet- és környezetvédelem ❖ Végezz el egy olyan munkát, amellyel a környezetvédelmi elveidet átülteted!	8. Sport, testgyakorlás ❖ Heti rendszerességgel folytass testedzést!
3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
	2. Technikai eszközök ● Ismerd meg az otthonodban található összes gépet, és tudd őket helyesen használni!

4.3. A vándor korosztály harmadik évére vonatkozó próbarendszer

Cél: Legyen igényed a rendszeres kulturális programokra!

Időtartam: 1 év

Megcélzott korosztály: 20 évesek

Feladat: Nyújts segítséget a kisebb vándorok feladatainak teljesítéséhez!

Jelmagyarázat: ● = alapvető tudás

✓ = egyszer teljesítendő anyag

❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
4. Cserkész lelkiség ● A cserkésztvörvény ismerete és magyarázata a korosztályodnak megfelelő szinten (mit érzel benne vándorként kihívásnak, nehezen megvalósíthatónak). ● A cserkészfogadalom ismerete és magyarázata a korosztályodnak megfelelő szinten.	2. Liturgikus élet ● A szentmisén/istentiszteleten rendszeresen vegyél részt! ✓ Vegyél részt egy másik vallás szertartásán!
	3. Ökumené ✓ Vegyél részt az ökumenikus imahét valamely rendezvényén!
	5. Közösségi hitélet ✓ Vegyél részt egy többnapos lelkigyakorlaton!
EMBER ÉS EMBER	
2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
5. Szociális érdeklődés ✓ Vegyél részt egy érzékenyítő programon!	3. Családi adatok, ünnepek ● Alakítsd ki saját családképed!
	4. Baráti közösség ❖ Szervezz egy összejövetelt barátaiddal!
2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYÜLEKEZETEM
	1. Részvétel az egyházközség életében ❖ Aktívan éljél egyházközségben/gyülekezetekben, a liturgikus cselekményeken kívüli tevékenységekben is vegyél részt!

	3. Közhasznú munkák ✓ Végezz egy alkalommal közhasznú munkát!
	4. Helyi ünnepek ✓ Aktívan vegyél részt egy helyi ünnepen!
2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
8. Kultúra ✓ Rendszeresen járj múzeumba, képtárba, hangtárba, könyvtárba, hangversenyre, színházba stb.! (Vegyél részt havonta két különböző kultúrprogramon!)	5. Egészséges életmód ✓ Havonta legalább egy napon élj egészségesen! ● Legyél tisztában nagy vonalakban Magyarország egészségügyi helyzetével (intézmények, biztosítások, szolgáltatások, jogok)! ● Ismerd Magyarország főbb egészségügyi problémáit!
EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
	8. Sport, testgyakorlás ❖ Heti rendszerességgel folytass testedzést!

4.4. A vándor korosztály negyedik évére vonatkozó próbarendszer

Cél: Szolgálj a közösségnek, ahol felnőttél!

Időtartam: 1 év

Megcélzott korosztály: 21 évesek

Feladat: Végezz önnevelést!

Jelmagyarázat: ● = alapvető tudás

✓ = egyszer teljesítendő anyag

❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER	
<i>1.1. SZEMÉLYES FELADATOK</i>	<i>1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK</i>
4. Cserkész lelkiség ● A cserkész törvény ismerete és magyarázata a korosztálynak megfelelő szinten (mit érzel benne vándorként kihívásnak, nehezen megvalósíthatónak). ● A cserkészfogadalom ismerete és magyarázata a korosztálynak megfelelő szinten.	2. Liturgikus élet ● A szentmisén/istentiszteleten rendszeresen vegyél részt!
	3. Ökumené ✓ Vegyél részt az ökumenikus imahét valamely rendezvényén!
	5. Közösségi hitélet ✓ Vegyél részt egy többnapos lelkigyakorlaton!
EMBER ÉS EMBER	
<i>2.1. MEGISMERÉS</i>	<i>2.2. TEVÉKENYSÉG</i>
<i>2.1.3. EURÓPAISÁG</i>	<i>2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYÜLEKEZETEM</i>
	1. Részvétel az egyházközség életében ❖ Aktívan éljél egyházközségedben/gyülekezetedben, a liturgikus cselekményeken kívüli tevékenységekben is vegyél részt!
	3. Közhasznú munkák ✓ Végezz egy alkalommal közhasznú munkát!
	4. Helyi ünnepek ✓ Aktívan vegyél részt egy helyi ünnepen!
<i>2.1.4. MŰVELTSÉG</i>	<i>2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY</i>
8. Kultúra ✓ Rendszeresen jársz múzeumba, képtárba, hangtárba, könyvtárba, hangversenyre, színházba stb.! (Vegyél részt havonta két különböző kultúrprogramon!) ✓ Aktívan vegyél részt bálon/tánccházon! ✓ Aktívan vegyél részt könnyűzenei/komolyzenei koncerten! ✓ Szervezz meg a vándoroknak egy kultúrprogramot!	5. Egészséges életmód ✓ Havonta legalább egy napon élj egészségesen!

EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
	8. Sport, testgyakorlás ❖ Heti rendszerességgel folytass testedzést!

4.5. A Világjáró öv követelménye

A világjáró öv első lépcsőjének követelménye

Cél: Ismerd meg államunk egy részét.

Feladat: Tegyel egy legalább egyhetes, országrészt felfedező, kiscsoportos túrát!

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
1. Vallási ismeretek Ismerd meg az adott ország rész vallási és felekezeti megoszlását!	
EMBER ÉS EMBER	
2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
1. Közjogi méltóságok, államigazgatás, önkormányzatok, egyházigazgatás Ismerd a terület öt közéleti személyiségét!	
2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
12. Határontúli magyarság, nemzetiségeink Ismerd az általad bejárando területen élő nemzetiségeket!	

2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
8. Kultúra Ismerd meg az általad bejárt terület népi kultúráját!	
EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
3. Környékismeret Szerezz tapasztalatokat a helyi infrastruktúráról!	

A világljáró öv második lépcsőjének követelménye

Cél: Ismerd meg alaposan valamely szomszédos állam magyarlakta területét!

Feladat: Tegyel egy legalább egyhetes, szomszédos állam magyarlakta területén felfedező, kiscsoportos túrát!

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
1. Vallási ismeretek Ismerd meg az adott országrész vallási és felekezeti megoszlását!	
EMBER ÉS EMBER	
2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
1. Közjogi méltóságok, államigazgatás, önkormányzatok, egyházigazgatás Ismerd a terület magyarságának öt közéleti személyiségét!	4. Baráti közösségem Létesíts tartós kapcsolatot az adott területen élő magyar nemzetiségű személlyel!

2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
12. Határontúli magyarság, nemzetiségeink Ismerd az általad bejárando terület államalkotó nemzetének magyarországi nemzetiségeink értékeit!	
2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYÜLEKEZETEM
3. Nyelvtudás Ismerj 100 alapszót az általad bejárando terület államának nyelvén!	
2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
8. Kultúra Ismerd meg az általad bejárt terület népi kultúráját!	
EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
3. Környékismeret Szerezz tapasztalatokat a helyi infrastruktúráról!	

A világljáró öv harmadik lépcsőjének követelménye

Cél: Ismerj meg egy szomszédos országot, népeit és kultúráját!

Feladat: Tegyel egy legalább egyhetes, szomszédos ország nem magyarlakta területén felfedező, kiscsoportos túrát!

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
1. Vallási ismeretek Ismerd meg az adott ország vallási sajátosságait!	5. Közösségi hitélet Vegyél részt az adott területen egy szertartáson!

EMBER ÉS EMBER	
2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
1. Közjogi méltóságok, államigazgatás, önkormányzatok, egyházigazgatás • Ismerd az ország öt közéleti személyiségét!	4. Baráti közösségem • Létesíts tartós kapcsolatot az adott területen élő nem magyar nemzetiségű személlyel!
7. Média • Ismerd meg a felkeresendő ország médiáját nagy vonalakban!	
9. Politikai ismeretek • Ismerd meg a felkeresendő ország politikai berendezkedését! • Ismerd meg a felkeresendő ország magyarsággal kapcsolatos nézeteit és politikáját!	
2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
	14. Cserkészkapcsolatok • Ott jártadkor létesíts kapcsolatot az adott országban cserkészekkel! • Ismerd meg az adott ország cserkészétét!
2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYÜLEKEZETEM
3. Nyelvtudás • Ismerj 100 alapszót az általad bejárando terület államának nyelvén!	
4. Európa • Ismerd az adott ország helyzetét Európában!	
2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
4. Olvasottság • Ismertesd meg az adott ország egy irodalmi művét! • Készíts beszámolót az adott ország valamely írójáról!	

EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
5. Természet- és környezetvédelem Ismertesd meg a felkeresendő ország környezetvédelmi problémáit és eredményeit, illetve szépségeit és csodáit!	
3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
3. Környékismeret Szerezz tapasztalatokat a helyi infrastruktúráról!	

A világljáró öv negyedik lépcsőjének követelménye

Cél: Ismerj meg egy nem szomszédos európai országot!

Feladat: Tegyél egy legalább egyhetes, európai felfedező, kiscsoportos túrát!

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
1. Vallási ismeretek Ismerd meg az adott ország vallási sajátosságait!	5. Közösségi hitélet Vegyél részt az adott területen egy szertartáson!
EMBER ÉS EMBER	
2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
1. Közjogi méltóságok, államigazgatás, önkormányzatok, egyházigazgatás Ismerd az ország öt közeleli személyiségét!	4. Baráti közösségem Létesíts tartós kapcsolatot az adott területen élő nem magyar nemzetiségű személlyel!
7. Média Ismerd meg a felkeresendő ország médiáját nagy vonalakban!	

9. Politikai ismeretek • Ismerd meg a felkeresendő ország politikai berendezkedését! • Ismerd meg a felkeresendő ország magyarsággal kapcsolatos nézeteit és politikáját!	
<i>2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM</i>	<i>2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM</i>
	14. Cserkészkapcsolatok • Ott jártadkor létesíts kapcsolatot az adott országban cserkészekkel! • Ismerd meg az adott ország cserkészését!
<i>2.1.3. EURÓPAISÁG</i>	<i>2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYÜLEKEZETEM</i>
3. Nyelvtudás • Ismerj 100 alapszót az általad bejárando terület államának nyelvén!	
4. Európa • Ismerd az adott ország helyzetét Európában!	
<i>2.1.4. MŰVELTSÉG</i>	<i>2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY</i>
4. Olvasottság • Ismertesd meg az adott ország egy irodalmi művét! • Készíts beszámolót az adott ország valamely írójáról!	
EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
<i>3.1. MEGISMERÉS</i>	<i>3.2. TEVÉKENYSÉG</i>
<i>3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE</i>	<i>3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK</i>
5. Természet- és környezetvédelem • Ismertesd meg a felkeresendő ország környezetvédelmi problémáit és eredményeit, illetve szépségeit és csodáit!	
<i>3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE</i>	<i>3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK</i>
3. Környékismeret • Szerezz tapasztalatokat a helyi infrastruktúráról!	

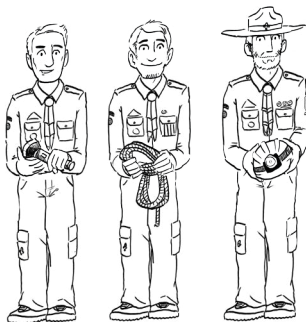

5. A vándor korosztály vezetőinek feladatai

5. A vándor korosztály vezetőinek feladatai

5.1. A vándor őrsvezető feladatai

Az őrsvezető, amellet, hogy operatív vezetési funkciókat lát el, barát is. A vándorok felnőttek, önállóak, saját identitással és küldetéstudattal rendelkeznek, így ebben a korosztályban **a vezető-vezetett viszony átalakul, de ezzel együtt az őrsvezető példa marad,** akire felnéznek őrstagjai, aki iránymutatást ad, mindeközben részese a közösségnek, a közösség élményeinek. Ő az, aki tudást közvetít, aki megteremti az őrsi együttlét feltételeit.

Az őrsvezető az elérhető tapasztalat- és kapcsolatrendszer. Ez a korábbihoz képest más feladat és elvárás az őrsvezetővel szemben, amire fel kell készülnie.

Sok csapatnál megfigyelhető, hogy vándor korosztályban az őrsi keretek feloldódnak és a rajprogramok, a raji együttlétek kerülnek előtérbe. Tegyük meg mindent azért, hogy a meglévő őrsi közösség erős maradjon, úgy is, hogy a kifelé nyitás, ezáltal az intenzívebb rajélet korosztályi sajátosság.

A vándor őrsvezetőnek feladata, hogy támogassa vándorait. Ha kell, engedje őket elmenni az őrsből, de biztosítson lehetőséget arra is, hogy visszatérjenek.

Legyen példamutató, lelkesítse őrsztageit. A vándorok már sokszor kimaradoznak, de az őrsvezetőnek tudnia kell, hogy ő továbbra is összetartó erő, aki irányít és segít. Bízunk benne, számíthatunk rá. Az őrsvezető egy olyan normális felnőtt, akit megkereshetnek a problémáikkal, aki megérti őket, aki tud iránymutatást adni. **A vándor őrsvezető kapcsolata.** Kapocs az őrsztagek és a rajparancsnok, de az őrsztagek és a csapatvezetősege és a csapatparancsnok között is. Az információáramlás kulcsszereplője.

A vándorok önállóak. Egyre több mindent vállalnak el maguktól is. Az őrsvezető adjon a vándoroknak olyan feladatokat, amik kihívást jelentenek nekik. Adjon nekik teret arra is, hogy maguknak szervezzenek programot, közös megbeszélés útján!

Fontos, hogy az őrsvezető folyamatosan képezze magát, képzése megszerzése után vegyen részt továbbképzési alkalmakon! Itt ihletet, motivációt is meríthet azon kívül, hogy korosztályra szabott speciális tudást is szerez.

A vándor őrsvezető néhány évvel idősebb vezetettjeinél. Lehet, hogy messze tanul csapatától, családalapításra készül vagy már meg is házasodott. Felelőssége, hogy ne tűnjön el hirtelen az őr életéből. Ilyen esetben is jelenjen meg minél többször személyesen, de amikor nem tud, akkor is tartsa a kapcsolatot őrseivel.

Ha az őrsvezető, a saját életállapota okán maga is vándor még, akkor legyen példa a maga működése is. Teljesítsen újabb és újabb szinteket, és fejlessze magát, az ön-maga által kitűzött célok mentén!

Felhasznált irodalom:

Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

dr. Grynaeus András: *Vándor őrsvezetők kézikönyve*, Budapest, 2012

Segédanyag a kósza-vándor korosztályt vezetőkhöz számára, Magyar Cserkészszövetség, Első Cserkészkerület, 2014

5.2. A rajparancsnok szerepe, nevelési feladata

A rajparancsnok feladatai: az őrsvezetőkkel való viszonyban

A vándor korosztályban is működik az őrsi rendszer, de keretei megváltoznak. **A vándoroknak szükségük van a kisközösségi élményekre**, a közös cserkészmulton, élményeken alapuló szoros baráti társaságra. Mivel a vándorok már felnőttek, önmagukért felelnek, megváltozik a vezető-vezetett viszony az őrsön belül, így az őrsvezető és a rajparancsnok viszonya is.

Ha vannak őrsi összejevetelek, azokra a rajparancsnoknak már csekély ráhatása van, és a felnőtt őv-ekkel közösen könnyen vihető tovább a jó közösségi élet. **A munkaterv kevésbé részletes leírás** arról, mit és hogyan csináljunk, inkább célok, hangsúlyok ki-jelölése az adott évre, hozzákapcsolva azokat a programlehetőségeket, ahol ezek a célok megvalósulhatnak, és amik megvalósítására van reális lehetőség. Ebben az esetben **a rajparancsnok inkább nevelési iránymutató és fejlesztő**, valamint **koordináló és mentor** szerepben áll, ötleteket ad, segítséget nyújt, határidőre emlékeztet.

Náluk már minden esetben jellemző lehet a közös döntés. A lényeg, hogy jól működő döntéshozatali folyamatot alakítson ki magának a társaság. A vándor-élet az irányított, koordinált önszerveződésről, önnevelésről szól.

A rajparancsnoknak fontos feladata van az őrvezetők támogatásában, hisz ők az rpk által kitűzött nevelési célnak a megvalósítói. Szólítsa meg őket, figyeljen rájuk, hallgassa meg a problémáikat, adjon választ a kérdéseikre, még akkor is, ha már többéves vezetői tapasztalattal rendelkeznek az őrvezetők.

A rajparancsnok feladatai: a vándorokkal való viszonyban

A rajparancsnok példának lenni sosem szűnik meg, de megváltozik a tagok hozzá való viszonyulása. A vezetett már nem egy az egyben akar vezetőjére hasonlítani, hanem **személyiségelemeket, attitűdöket, megoldási stratégiákat vesz át tőle. Valódi kritikával illeti** a vezető személyét és hitelességét, annak hibáival együtt. Egy vándor amellett, hogy látja, a vezetője hibáját vagy, hogy hibázott, és aztán felállva folytatja a munkát, felismeri azt is, hogy ez teljesen természetes, a vezető személyében nem okoz törést. **Ő már szembesült a tökéletlenségünkkel: ha érett, érzelmileg leválik a példaképéről is;** vagy inkább abban válik példává számára, hogy hogyan kezeli a sikereket és kudarcokat. Vándorokat vezetni sokkal inkább jelent **állandó készenlétet**, tanács-adás helyett **végighallgatást**, kész válaszok helyett **más szempontokat felvető kérdéseket**.

A vándorokat vezető cserkész nevelési feladata elsősorban önnevelés, hiszen a vezetettjei is felnőttek, akiknek a korosztály végére kell a következetes és rendszeres önnevelés képességét elsajátítaniuk. Látniuk kell a vezetőjükön, hogy mindig van hova fejlődni, mindig vannak új tapasztalatok, amiket be kell építeni személyiségfejlesztésükbe. Azt is világossá kell tenni számukra, hogy a hibák az emberi természetből fakadóan előfordulhatnak, de tudni kell belőlük tanulni; illetve **a siker csak kitartó munka eredménye, és akkor is alázattal kezelendő.**

A rajparancsnok feladata a tudásbázis szerepének megélése is. Lehesen hozzáférni, mint adatbázishoz, kapcsolati háló-csomópont-hoz. Ezért is fontos a vándorok irányából érkező bizalom helyes megélése és a velük való kommunikáció.

A rajparancsnok érdekvédő feladatai: a rajon belül

Néha nagyon nehéz összeegyeztetni a tagok eltérő helyzetét. Van, aki sosem lett vezető, van, aki már nem vezető, van, aki őrsvezető, van, aki már raj-, vagy csapatparancsnok. Van, aki most távolodik a csapatától, van, aki most tér vissza, és olyan is van, aki most ismerkedett meg a cserkészzel.

Sok, igen különböző helyzet, különböző igény, különböző érdek. A rajparancsnok feladata, hogy **mindenki annyira legyen terhelve**, annyi programon és úgy vegyen részt, **amennyi a pillanatnyi élethelyzetébe belefér**, és hogy a különböző intenzitási szintet képviselő rajtagok harmonikusan dolgozzanak együtt. A raj munkamegosztása, az egyes rajtagok leterheltsége, feladatvállalási lehetőségei folyamatosan változnak, a rajvezetőnek ennek függvényében kell kialakítania az egyensúlyt, a működőképes modellt.

A csapaton belül

A csapatban általában sok munkát végeznek a vándorok. Eleve ez a korosztály szerepel a legtöbb megbízatásban, ami szükségszerű is, hiszen már tapasztaltak, ön-állók, jól képzettek, összeszokottak. De az ő erőforrásaik is végesek, bár ezt sokszor nehezen tudatosítják magukban. Ezért **a rajparancsnoknak mindig védenie kell az érdekeiket**, hogy annyit vállaljanak, amennyit tudnak teljesíteni, így elkerüljék a kiégést. A vándorok korosztályi élete, töltődése fontos, amire a rajparancsnoknak is figyelnie kell.

Másik oldalról ott van az a gondolat, hogy a sok tudást és tapasztalatot hasznosítsuk kézzel fogható módon. **Egyszer, kétszer még érdekes a csapat előtáborában építkezni. De ha ebben kimerül a vándorprogram, hamarosan a belső ösztönzésük (is) kimúlik.**

A rajparancsnok feladata, hogy miképp lehet megtalálni a vándorok segítségnyújtása és a csapat támogatása közötti egyensúlyt. A látható munkának rajparancsnokként talán ez az **érdekvédelem és ösztönzői szerep** a legnagyobb része. Ez diplomáciai érzéket is igényel: megkérni a csapatot, hogy ahányszor használja a vándorait valamire, legalább annyiszor támogassa is őket programmal, lehetőséggel, felszereléssel, és a lazább keretekben való létezést is cserkésztevékenységként való elismeréssel (például a tábor vagy egyes évközi programok esetében).

A rajparancsnok se feledkezzen meg az önképzésről. Vegyen részt vezetői továbbképzéseken, önneveléssel is fejlessze magát, fejlődjön azokon a területeken, ahol szükséges. A továbbképzések alkalmával kapcsolatokat is építhet, ami más csaptokkal közös vándor korosztályi programok alapját is szolgálhatja.

5.3. A vándorvezető helye a cserkészéletpályán

A vándorvezető egyrészt lehet már „rég” vezető, aki évek óta dolgozik vezetőként, és így **már rutinosnak mondható**, számos feladatot ellátni képes, adott esetben új órs vezetését is elvállalhatja. Fontos azonban, hogy **a vándorvezetőség nem helyettesíti a hagyományos, anyaórsében/rajban végzett cserkészmunkát**, a vezető saját korosztályi életét! A vándor elsődleges szocializációs közege a cserkészeten belül saját raja, ahol ugyanúgy tevékenykednie kell. **A vándorvezető példájával nevel**, így példa az aktív cserkészélet, a vonatkozó próbák teljesítése, az ő korosztályi élete. A vezetőség ebben a korosztályban is egyfajta vállalt szolgálat. **Fontos, hogy** a szolgálatok közötti rangsorolást elkerüljük, és **a saját korosztályi élet önmagában való megélése legyen a mérce.**

A vándor korosztály vezetői is hajlamosak kiégni, motivációjukat veszteni. **Elsősorban a saját korosztályi munkájuk által lesznek motivált cserkészek.** Másfelől fontos, hogy a korosztályát érintő kérdésekben lehessen hova fordulniuk, egyeztetni, megismerni másoknál a működési modelleket, kereteket, ötleteket.

A vándor őrsvezetők önképzése szintén elodázhatatlan. Mindenképp küldjük el őrsvezetőinket korosztályos vezetői továbbképzésekre, országos konferenciákra! Szakmai töltődést, kapcsolatépítést, motivációt adnak számára ezek az alkalmak! Fontos arra is rávilágítani, hogy vezetőként is van hová fejlődni, van perspektíva mind a cserkészéletben, mind a vezetői pályafutás terén.

Másképpen természetesen **lehetnek olyanok is, akik vándor korosztályban válnak vezetőkké.** Támogassuk őket a vezetői közösségbe való bekapcsolódásban, helyük megtalálásában, illetve a szakmai fejlődésükben!

5.4. A vándor korosztályú vezető helye a csapatban és a csapat vezetőségében – a vezetők és nem vezetők viszonya a korosztályban

A korosztályos vezető helye a csapatban

Vándor korosztályban, ha az őrsi kötelékek eddig megmaradtak, akkor továbbra is erős kapcsolatot jelentenek az őrstagok között, legyenek akár vezetők, akár nem. Fontos, hogy ezt az erős köteléket a továbbiakban is megőrizzük. Ezzel együtt a raji, korosztályi együttlét

is jellemző. Egyes csapatokban az is megfigyelhető, hogy az őrsi találkozók már inkább baráti együttlétek, és nem feltétlenül mutatnak rendszerességet. **Az őrsvezető viszont továbbra is közös pont, barát marad.**

Ahol az őrök tovább működnek mint elsődleges közösség, ott inkább a raji/korosztályi programok látogatottsága csökken a vándorok időhiánya miatt. Ilyenkor az őrs, a kisközösségi élet színtere, ezt maximálisan támogatni kell.

A raji/korosztályi szint a minőségi programok szintje. A vezetők feladata az, hogy ezek a programok valóban minőségiek legyenek, és kellő időben eljussanak az információk vándorokhoz.

A vándor korosztályba tartozó vezetők jelentős része márkósza kora óta tagja csapatuk vezetőségének, de lehetnek olyanok is, akik vándorkorukban kapnak vezetői megbízást. Ez komoly, felelősségteljes elköteleződést jelent.

Ennél a korosztálynál az anyaőrs már sokkal lazább köteléket jelent, ugyanakkor az őrsi közösség megléte fontos, hiszen itt tud a vándorkorú vezető cserkész lenni. A korosztályos programok, az anyaőrs gyűlései a kapcsolódás mellett cserkészmunkát is jelentenek.

„Bi-Pi szerint: „A fiú nem azt teszi, amit hall, hanem azt, amit lát.” Ennek jegyében **a magyar cserkészvezető-képzés egyik sarkpontja, hogy a cserkészletben folytatott munka korosztályi tevékenység, amelyhez képest többlet az a munka, amit vezetőként végez.** Ahogyan „egy cserkész nem cserkész, hanem Robinson” (vö. cser-

kézmódszer – kisközösségi rendszer), úgy a vezetői lét önmagában a cserkészeten kívüli létet jelent (vö. példaadás pl. a tevékeny, kisközösségi létben, cserkészélet)¹⁴.

Ha a cserkész, de különösen a kósza korosztálytól sikerült jól összekovácsolnunk a közösséget, vándor korosztályba lépve egy erős, összetartó őrsünk/rajunk lesz, amelynek tagjai, ott lesznek a közös programokon.

Ennél a korosztálynál már jóval kevésbé érezhető a vezető és vezetett közti alá-, fölérendeltség, inkább a baráti viszony jellemző kapcsolatukra. Vándorvezetőknek az őrs-/raj-/korosztályi vezetője támaszt, szilárd pontot jelent, akiben megbízik, akivel lehet beszélgetni, aki utat mutat, a cserkészmunkán túl a mindennapi élet kihívásai között is.

A vándor korosztályú vezető a csapatban vezetett, és egyszerre vezetői munkát is végez. Fontos neki a csapat, felelősséget vállal érte, feladatokat lát el, de egyben egy olyan hely is számára, ahol hasonló gondolkodású társaival, barátaival együtt lehet.

A korosztályos vezető helye a csapat vezetőségében

Ha kószaként válik valaki vezetővé, vándorkorára már jól beilleszkedik a vezetői közösségbe. Ezek a vándorok **sokat segíthetnek a saját korosztályuk olyan tagjainak, akik ekkor kapnak vezetői megbízatást.**

¹⁴ Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv

Ha a csapat vezetői közössége jól működik, összetartó, akkor az újonnan csatlakozó vándor korosztályú vezető is jól fogja érezni magát benne. Segíthet nekik egy-egy szertartás, beavatás, amivel a raj és/vagy csapat vezetői közé fogadjuk őket.

A vezetői programok, főleg amik a kikapcsolódást szolgálják, **segítik a vándor beilleszkedését a vezetők közé**. Ezért a vezetővé válás első néhány hónapjában nagy jelentősége van ezeknek az alkalmaknak.

Az új vezetők számára fontos, hogy érezzék az elfogadást és a régebb óta vezetőként dolgozó csapattársaikkal való egyenrangúságot.

A vezetők és nem vezetők viszonya a vándor korosztályban

Azok maradnak meg, akiket valamilyen **szoros kapcsolat fűz a csapathoz vagy a cserkészethez** – ezt kell megalapozni a korábbi korosztályokban. Ez a kapcsolat lehet barátság, szerelem, feladat vagy vezetői megbízatás.

Ha el is hagyják a csapatot egy időre (ez korosztályi jelenség), attól még oda köti őket több-kevesebb szál. Ezért biztosítsuk a visszatérés lehetőségét! Adjunk nekik értékes, vonzó korosztályi programokat, érzékeltesük, hogy a raj/csapat befogadó közösség, szívesen látja a visszatérő csapattagokat. Értesítsük a távozt mindenről, hogy érezze: az ajtó nyitva, be lehet térni.

A vándor programok esetében **határozzuk meg a kereteket!** Legyenek olyanok, amikre mindenkit várunk a korosztályból és olyanok is, amelyekre csak azok hivatalosak, akik vállalják/tudják vállalni az adott évben a komolyabb idő és energia ráfordítást, azaz vállalják a próbázást.

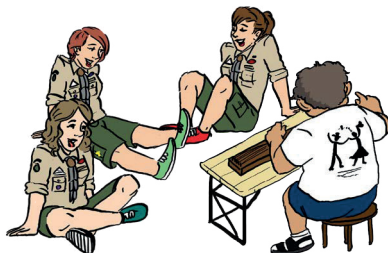
A vándorokra szüksége van a csapatnak is. Példák a kisebbek szemében, illetve a cserkészéletben, csapatéletben tapasztalatukkal, tudásukkal komoly segítséget jelentenek. Érzékeltecsük ezért vándorainkkal saját fontosságukat, erősítsük bennük a tudatot, hogy a közösségnek szüksége van rájuk.

Ha sikerült összetartó közösséget kialakítanunk őrsünköl/rajunköl/korosztályunköl az évek során, akkor is **felmerülhetnek konfliktusok** a vezetői megbízatással nem rendelkezők és a vezetővé váló vagy régebb óta vezető társaik között. Lehetnek olyanok, akik nem akarnak vezetővé válni, de olyanok is, akik csalódásként élik meg, hogy nem mehetek vezetőképzőbe, hogy nem kaptak vezetői megbízatást. Kezdetektől érezniük kell, hogy attól, **ha valamelyik társuk külön feladatokat kap, nem lesz külön az őrs/raj többi tagjánál.** Amikor korosztályi keretek között vannak együtt, akkor ők a vándor őrs, a vándor raj, a vándor korosztály. Ekkor nincs jelentősége annak, hogy ki nem vezető és ki az. Egy közösség!

Az is megfigyelhető olykor, hogy a vándor korosztályú vezető neheztel a nem vezető kortársára, mert úgy érzi, hogy ő kevesebb mindent tehet meg, mivel vezetőként nagyobb a felelőssége és több a feladata.

Lehet rá igény, hogy a vezető vándorok **saját korosztályuknak is mesélhessenek** vezetőként megélt élményeiről, kérdéseikről, nehézségeikről. Ez a téma a többi vándort is érdekli. Jó, ha ez a probléma olyan kontextusban kerül elő, mely a vándorok régi élményeiből indul ki (amikor ők kiscserkészek, cserkészek vagy kószák voltak). Elmondhatják, hogy akkor ők mit, hogyan szeretettek volna, mi lett volna jó, mit hogy éltek meg. Ezután rátérhetnek arra, hogy érettebben, idősebben mit gondolnak arról a korosztályról, adott esetről. Így bevonni is könnyebb a többi vándort, és enyhülhet a vezetők és nem vezetők közötti esetleges konfliktus. Fontos, hogy **a vezetővé vált vándorok hallgassák meg nem vezető őrstársaikat**. Engedjék, hogy elmondják véleményüket, ez sokszor segíthet egy-egy nehézség megoldásában is, illetve az egyenrangúságot is jobban kifejezi. Előfordulhat némi irigység a nem vezetők részéről, ami érthető, ezt tudnia kell jól kezelni a korosztályt vezető őrvezetőnek/rajparancsnoknak/korosztályi parancsnoknak.

A vándorok szívesen végeznek felelősségteljes feladatokat, örülnek, ha megbízzák őket komolyabb teendőkkel. Az őr-/raj-/korosztályi vezetőnek figyelnie kell arra, hogy igény esetén biztosítson erre lehetőséget számukra. Részt vehetnek program-szervezésben vagy lebonyolításban, csapatújság-szerkesztésben, az előtábor munkálataiban, honlapkészítésben, lehetnek felelősek a csapatraktárért, a csapat felszereléséért, a csapatotthon rendjéért, a könyvtárért, a tábori GH-ért stb.

Ők is felelősséget vállalnak, tesznek a csapatért, és sikerélményt is kapnak. Ezáltal nő az elköteleződésük a csapat irányában, és nagyobb lesz a közösség összetartó ereje. **A korosztályi élet szervezésében is aktívan részt vesznek.** Emellett ne feledkezzünk el arról, hogy ezzel a korosztállyal szemben ne csak elvárásokat támasszunk, hanem **kikapcsolódást vagy kihívást jelentő programokat is biztosítsunk számukra!**

A portya megvalósítása során számíthatunk a teljes mértékű bevonásukra. **Adjunk nekik egyéni és csoportos feladatot is!** Legyen az akár túraútvonal tervezése, egy esti program, vagy az étrend kitalálása, a beszerzés megvalósítása. Arra is figyeljünk, hogy ne terheljük őket túl, és az őrsi/raji/korosztályi portya igazi kikapcsolódást nyújtson számukra.

Konfliktusforrást jelenthet maga a tábor is. Ha a vándor korosztály együtt, egy időben táborozik a csapat kiscserkész, cserkész és kósza korosztályával, akkor a vándor korosztályú vezetők az általuk vezetett őrssel vannak, így a vándor őr/raji/korosztály alacsony létszámban vesz részt önálló egységként a táborban. Ilyenkor **jellemző, hogy a nem vezető vándorok távol maradnak a tábortól.** Erre megoldást kínálhat, ha a programtervbe közös őrsi alkalmakat, programpontokat (egy esti tábortűz, őrsi nap, takarodó utáni beszélgetés) iktatunk, amikor a raj együtt lehet.

Működő modell, hogy külön táborot szervezünk a vándor korosztálynak.

Ötvözött megoldásként törekedni lehet arra, hogy táborunk korosztályilag időben eltolt legyen, így a tábor nagy részében együtt lehetnek vándoraink. Amíg külön vannak a vezetők és nem vezetők a táborban, addig a nem vezetőkre külön feladatokkal, szolgáltatásokkal számíthatunk (pl.: GH, keretmese jelenetek stb.), így a kis létszámú őrök/rajok is a csapat hasznos és teljes értékű részének érezhetik magukat.

Szervezzünk olyan korosztályos összejöveteleket, amik külső helyszínen vannak, vagy az adott közösségnek eddig ismeretlen, új programok. Például borkóstoló, falmászás, paintball, lézerharc, sportversenyen közös szurkolás, közös sportolás, ahol vegyesen vannak a csapatban, vagy olyan akadályverseny, amit együtt kell megoldani a vándoroknak. De megfelelő lehet a korosztályos lelki program vagy közös vacsora is, a lényeg, hogy a vezetők és nem vezetők is részt vegyenek rajta, és a szervezéshez ne legyen közük. Az ilyen alkalmak növelik köztük az összetartást, közösségi élményt adnak. Hasonlóan alkalmasak erre a kerületi, körzeti vagy más csapattal együtt megszervezett vándorprogramok is (RoVer-seny, KAJA stb.). **Ezek az erőforrások csökkenésével küzdő csapatoknak** (ami a vándor korosztálynál jellemző) **nagy lehetőséget adnak** az aktív, minőségi kapcsolódásra, együttlétre.

Felhasznált irodalom:

Segédanyag a kósza-vándor korosztályt vezetők számára,

Magyar Cserkészszövetség, Első Cserkészkerület, 2014

Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

5.5. A vándor vezetők együttműködése a rajban

A vándor korosztályt elérve nem csak a vezető-vezetett viszony alakul át, de a rajon belüli vezetők közti viszony is. Ha a korábbi években sikerült közös és hatékony munkastílust kialakítani, a vándorévekben már rutinszerű az együttműködés. Kevesen vannak, akik vezetővé válva rögvest a vándor korosztályban kapnak megbízást, de akik mégis, azok gyorsan átveszik a többiek tempóját, kommunikációs stílusát.

A vándor korosztály vezetői munkája megköveteli a rugalmasságot és nagyfokú elfogadókészséget egymás irányába. Ebben a korosztályban a felnőtté válás utolsó személyiségfejlődési fázisa zajlik, kialakul az önálló értékrend és ízlésvilág, és nem utolsósorban az egyetem, illetve a munka világa új életállapotot is jelent.

A vezetők legfőbb közös nehézsége ezért az időpontok egyeztetése lesz. Nehéz elérni, hogy mindenre jusson elég idő, és jó arányban legyenek az őrsi-, raji-, csapat-, és afeletti programok. Nem csupán időben kell tervezni, figyelembe véve a programterveket, munkatervet, hanem a vizsgaidőszakra, vagy akár a fontosabb fesztiváldőpontokra is tekintettel kell lenni. S mivel mindig lesz, ami az utolsó pillanatban kerül egy héttel későbbre, vészforgatókönyvre is szükség lesz. Nincsen tökéletes, mindig működő eljárásrendünk, és többféle gyakorlat is elképzelhető. A lényeg, hogy mindenkinek elfogadható legyen. A kulcsa mindennek az **aktív és elfogadó kommunikáció**.

A vezető-vezetett viszony átalakulását, a fokozatos egyenrangúvá válását az egyes őrsvezetők másként kezelik. Ez okozhat egyfelől konfliktust közöttük, amit kezelni kell. Másfelől viszont elképzelhető, hogy egy őrsvezető valamely témában úgy érzi, nem tud példaként állni az őrse elé, van viszont olyan a rajban, aki hitelesen tudná őt helyettesíteni, sőt, az ő számára is példa. Ilyen esetben bevonhat más vezetőt maga helyett.

Ha a vándor raj nem ölt akkora méreteket, amely önmagában képes mindent ellátni, akkor különösen, de általában is igaz, hogy **érdemes körzeti, kerületi, országos kapcsolatokat felvenni, együttműködéseket kialakítani.** Ezzel könnyebben elérhetjük, hogy a korosztályi munka a vándoroknál is kialakuljon, és átvezessük őket a vándorélet összes értékén a felnőttcserekészletek világába.

5.6. Az őrsvezetők szakmai előrelépése és fejlődése

Átlépve a vándorkorba, a felnőttek világába, **megnő a felelősségérzet**, és ha kellő szintre sikerült fejleszteni az önismeretet, akkor ezt a felelősséget a vándor helyesen

tudja kezelni. Életpályájában adódóan is több a feladata, hiszen valamilyen felsőoktatás vagy szakmatanulás irányába lépett, amely önmagában is sok újdonságot tartogat számára.

Fontos megjegyezni, hogy ha már késő cserkész- és kószakorban bevezettük a **különpróbás és szakági lehetőségeket**, akkor a felsőoktatásbeli és szakmai életszakaszában ezt a tudást/élményt (amennyiben érdeklődéséhez közelálló területről van szó) többszörösen kamatoztathatja, elmélyülhet benne. Ezek során – és ez talán a mozgalom számára az egyik legfontosabb pont – folyamatos kapcsolatot jelent a cserkészzet, hiszen nagyban segítette és segíti az egyén szakmai fejlődését. Így valóban mondhatjuk, hogy **„életre nevelünk”**.

Ezen út mentén haladva a vezetői képességek fejlesztése is nagyobb erőre kaphat – hiszen számos esetben kell a vándornak vezetőként megjelennie (pl.: projektek végrehajtásakor, egy-egy esemény szervezésekor), ez fontossá válhat vándoraink és vezetőink számára.

Az eszköztárunk itt az előbb említett felelősségtudat, aminek növekedésével is számolni kell. A csapaton belüli vezetői továbbképzések során bizony nemcsak a hallgatói oldalon, hanem az **előadói oldalon is számíthatunk a vándorkorvezetőkre**, hiszen egy-egy témára való felkészülés (és a felkészülési folyamat teendőinek-elvárásainak módjainak bemutatása) mások képzése sokszor több fejlődést jelenthet számára, mint a hagyományos módszerek. Adjunk lehetőséget számukra az ilyen továbbképzésekbe való bekapcsolódásra, tartsanak bátran képzéseket. Mindig álljunk mellettük, és értékeljük velük a munkájukat.

Akinek kevésbé erőssége mások képzése, azt is serkentsük önálló feladatok ellátására, hiszen a **kiscserkész kortól a vándorkorig tartó nevelési ívünk utolsó szakaszában léptünk, melyben el kell érni az önnevelés (és az erre való igény) kialakulását a közösség általi nevelés csökkentése mellett**.

Ajánlott továbbra is a vezetői továbbképzésekre eljárni, illetve a vezetői konferenciákon részt venni. Serkentsük vándorvezetőinket arra, hogy **legyenek kérdéseik**, és ezeket bátran merjék feltenni. Ha vannak olyan problémák vagy hiányok a csapatban, amelyek-re nem találjuk meg a megfelelő megoldást, azt is vigyék el bátran egy ilyen fórumra, ahol az ország/világ valamennyi pontjáról érkezett vezetőtársaikkal meg tudják vitatni a kérdéseket.

A vezetőképzés terén két új terület kapuja tárul ki: az ŐVVK 18+ és a STVK. A parancsnokkal és vezetőivel való egyeztetés után a neki megfelelő képzésre küldjük el, és támogatassuk a képzés elvégzése során. Előnyt jelent, ha már látható a képzés befejezése utáni/következő évi feladata.

Újdonság, hogy **a kerületi/szövetségi/nemzetközi programokra már nemcsak résztvevőként, hanem szervezőként is csatlakozhat**, amely szintén nagy kihívást jelenthet számára. A vándorkorú vezetők vezetési képességeikre pedig nagy szükség is van e programok során.

5.7. Kapcsolattartás a vándor korosztályba tartozók szüleivel

A vándor korosztály már önálló. Ettől még a cserkészvezetőknek **tartani kell a kapcsolatot a szülőkkel**, de ez már nem a napi kapcsolatról szól, és nyilván nem arról, hogy a szülőkkel kell egyeztetni az őrsgyűlések, tábor, portya időpontját vagy a felszerelések listáját.

A kapcsolattartás alapja a már feltételezhetően évek alatt kialakult jó viszony. A sok éves közös munka, amelyre értéként tekinthetünk.

A kapcsolattartás megvalósulhat kötetlen vagy szervezett formában (családi nap, szülői vacsora, támogatóknak, szülőknek szervezett bál, tábori nyílt nap, nyilvános fogadalmotétel, csapatest stb.). **Szülői értekezletre ebben a korosztályban már nincs szükség.** Itt már támogatókként állnak a szülők a vándorok mögött, akik esetleg egy-egy eseményre szívesen vesznek, ha meghívjuk őket.

Ebben a korosztályban az is **előfordulhat, hogy a szülők tőlünk kérnek segítséget** bizonyos nehéz családi, szociális helyzetek megoldásában. Természetesen ezzel a bizalommal jól kell élnünk. Amit lehet, meg kell tennünk, segítenünk kell. Merjünk kérni mi is a szülőktől (pl.: programokkal kapcsolatos segítség, szakmák bemutatása, előadások stb.).

5.8. A vándor korosztály különleges vezetési kihívásai

Vándorok vezetésénél a legnagyobb kihívást az **időkezelés**, a programok egyeztetése jelenti, ahogy arra már korábban is utaltunk. Ez nemcsak a vezető számára jelent feladatot, hanem a tagoknak is. Hiszen a cserkészzetben vállalt többszolgálatok, az életük átalakulása, a több közösséghez való kötődés mind befolyásolja mindezt. Az életforma változásával, az új körülményekkel együtt ezt is meg kell tanulni a korosztály elején. A lényeg a **rendszeresség**, és havonta egy alkalom is megfelel ennek, ha megbízhatóan lehet vele számolni.

Egy esetleges **őrsvezetőváltás sem okoz szükségszerűen törést a közösségben**, amennyiben mégis, annak a szervezői munkával való elégedetlenség lehet inkább az oka. Vándoroknál már akár az őrs egyik tagja is betöltheti az operatív vezetői feladatot, ha alkalmas rá.

Az j tagok csatlakozása személyes szinten kevésbé okoz problémát, hiszen ebben az életkorban amúgy is sok új barátságot kötnek a vándorok (egyetem, kollégium, munka, a tartós párkapcsolatok mentén is sokan kerülnek ilyenkor a cserkészzet közelebe. Nehézséget az okozhat, hogy az új tagnak a klasszikus cserkészélmények, a cserkészsmúlt, illetve a gyakorlati tudás is hiányzik. Ha megkaphatja az alapképzést, részt vesz a felnőttképzésben az felgyorsíthatja a beilleszkedést. Különben **sok időbe telhet a vándor újoncnak, míg pó-tolja a hiányosságait. Ha** a tagok nem, de maga **az őrs új** (elkopások, összevonás miatt), **időt kell hagyni, hogy kialakulhasson az új, közös őrsi identitás** (még ha az „igazinak” a régit is tartják majd ezután is), hogy az őrsről alkotott különböző ta-pasztalatok, fogalmak összeérjenek. Abban az esetben, ha eltérő őrsi kultúrából érkező vándoraink vannak, érdemes elgondolkodni azon a variáción, hogy az őrsök maradjanak akár négy taggal, teljesen rájuk bízni az őrsi létet, és csak rajsztintú közösségben működtetni őket.

Nagy kihívást jelent még a korosztály vége felé közeledés is. Főleg azért, mert az átmenet több ponton történik meg (tanulás befejezése, munkába állás, családalapítás, szülőktől való különköltözés), és ezek nem feltétlenül egyszerre jelentkeznek. Meg lehet-e határozni egyértelműen, ki vándor még, és ki mester már? Ez valahol gondolkodásmód kérdése is. Ezért mindenkinek **magának kell megérnie arra, hogy mesterként tekinthessen önmagára.**

Kellenek látható és vonzó felnőttcserkész példák és az, hogy beszéljünk vándorainkkal arról, hogy van cserkészélet a korosztályon túl is.

Fontos, hogy **minden csapat alakítsa ki a gyakorlatát a vándorból a mester korosztályba való átvezetésre**, legyen ennek is rituáléja.

6. A vándor korosztály cserkészsjátosságai

6. A vándor korosztály cserkészsjátósságai

6.1. A korosztály kiemelt cserkészprogramjai

A nyári tábor

A vándorok tábori részvétele kényes kérdést jelent az időbeosztás és a motiváció felkelése szempontjából. A vándorok már (nyári) munkát vállalnak, számos baráti programot szerveznek nyárra, így gyakran a táborban való részvétel veszít prioritásából.

A vándorok tábori jelenlétét nem is lehet, nem is érdemes a hagyományos keretek között kezelni. Általában már nem egész őrsként, hanem összevonva, több vándor őrs vagy a koedukált vándor raj részeként vannak jelen. Érdemes külön, általuk kialakított és a tábori élettel néhány ponton összekapcsolódó napirendet alkalmazni náluk.

A vándorok jelenléte motivációs erőt jelenthet a kisebbeknek a szolgálataik révén. A nyári tábor olyan közös program, ahol az egymásrautaltságot meg lehet élni, pl. cserkész-vándor párosoknak adott feladatok során.

Egy másik opció, hogy a vándoroknak külön tábort szervezünk, ahol minden program hozzájuk igazodik, sőt, ők találják ki és szervezik meg maguknak. Erre kiváló lehetőség a Világjáró Őv teljesítése! Ehhez sokszor elég csak kereteket szabni, és valósítsák meg ők ezt a vállalkozást.

A portya

A vándor korosztály portyája általában koedukáltan, raji keretben zajlik. Itt már szinte minden portyatípus megvalósítható, evezés, kerékpározás, autós országjárás vagy határokon túlra látogatás, téli portya síeléssel vagy hegymászással stb. Fontos, hogy a portya elsősorban a töltődést és a közösségépítést szolgálja, ilyenkor lehet együtt a vándorok közössége, szakadhat ki a munka, vagy épp a tanulmányok világából.

Nemzetközi programok

A vándorok is részt vehetnek dzsemborikon, itt jellemzően a nemzetközi tábortörzs részeként számítanak rájuk. Kifejezetten vándor résztvevőket vár a MOOT, a Roverway vagy a Felfedező Őv, ahol nem elsősorban szolgálatot látnak el, hanem aktív résztvevői a programoknak.

6.2. A vándor korosztályhoz kapcsolódó szertartások

Minden korosztályi beavatás a fogadalomtételnél leírtakra épül. A **szertartások** egy-szerre **legyenek egységesek, hiszen szövetségben vagyunk**, és fontos, hogy **ugyanazon jelentéstartalom mentén köteleződjünk el**. Emellett a raj és a **csapat hagyományai fontos szerepet töltenek be**, mert a közösséghez tartozás, a közösséghez kötődés kifejezése, hogy őket is részesítjük abban az élményben, amelyben minden tag részesült.

A fogadalomtétel és a beavatás az egyes korosztályokban más és más tartalommal és jelentéssel, de azonos keretek között jelenik meg. A szertartás lehet az egész csapat előtt – ekkor azonban nem lesznek saját, csak a korosztályba beavatottak által ismert elemei, ami a korosztályi, a raji közösséget erősíti. Lehet a szertartás csak a korosztály tagjai előtt – így azonban a kisebbek nem látják a nagyobbak jelenlétét. Gondoljátok végig, hogy a rajotok szempontjából mi a legjobb megoldás, mi a leginkább az elköteleződést szolgáló keretrendszer, és milyen eszközök erősítik meg a cserkészettel való azonosulását a rátok bizottakban.

A fogadalom szövegét fejből tudni fontos, értelmezni tudni kell (korosztályának megfelelő szinten), és nem szerencsés naponta felemlgetni, hogy ki mit fogadott meg. A fogadalomtétel azonban az esemény élményszerűsége miatt kicsit mélyebben megélhető, mint a törvény. A fogadalom ideális esetben meghitt viszonyt teremt a tisztt és a cserkész között, ez a nevelőmunka alapját jelentő bizalom fontos eleme. A fogadalom letételével a cserkész felettesének is fogadja a tisztet. **A fogadalom beavatás is, a cserkészközösségbe való befogadás; tehát nemcsak a tiszt és a cserkész ügye, hanem az egész közösségé is.** Így a közösség jelenléte elengedhetetlen a fogadalomtételnél.

A fogadalomtételt hét elem jelenléte teszi teljessé (egyik sem hagyható el):

- legyen jelen a befogadó közösség – legalább a raj – és a közösség vezetője;
- tiszt vegye ki a fogadalmat;
- közös részvétel az imádságban;
- a törvény hangozzon el;
- a jelölteket kérdezzük meg, akarnak-e fogadalmat tenni, és érthetően válaszoljanak igenlően;
- a fogadalmat előre mondv a jelöltek a maguk nevét behelyettesítve mondják el a fogadalom szövegét;
- kapják meg a nyakkendőjüket.

Igyekezni kell a fogadalomtétel eseményét mind a fizikai, mind a lelki körülmények alakításával **emlékezetessé tenni. A fejlesztés lehetősége mindenki előtt nyitva áll**, érdemes olyanná tenni e szertartásokat, amely a csapathoz kötődik, és kifejezi a közösséget. A felvázolt alapokat azonban érdemes megtartani, hogy megad hassuk azt a közös élményt, amely a különböző korosztályú cserkészeknek ugyanazt a jelentéstartalmat biztosítja.

A vándorok esetében a fogadalomtétel kötelező elemei mellett különösen hangsúlyosak az alábbiak:

A beavatási szertartás helyére egyesével érkeznek azok, akik most kapják meg a nyakkendőjüket. A helyszín a városhoz/településhez közel legyen, mert a vándorok új életükben a városba, a lakott területre mennek vissza. Ezért fontos, hogy a település zaja elérjen a szertartás helyére. A nyakkendő színe azt jelzi, hogy az ország „szürke eminenciásai” legyenek, akik a háttérből, nem a hírnévért dolgozva irányítanak. Ne belesimulva, elszürkülve éljenek, mint a tömeg, hanem saját életükkel befolyásolják a társadalmat, és készüljenek a mesterek fogadalmára.

A vándorok próbáit a következő jelvényekkel és gondolatokkal társítottuk: Az első évben a szürke nyakkendőt szerzik meg, a fenti gondolatok jegyében. Második évben egy barackmagot kapnak, ami egy bőrön függ. A barack koratavasszal virágzik, ezért könnyen elfagyhat. De ha ezt átvészeli, pompás gyümölcsöt hozhat. A virága vidám színű, a gyümölcse finom, édes, lédús, egészséges, és sok mindenre felhasználható a lekvártól a pálinkáig. A vándorok szintén veszélyek között élnek, de őket már nem tudja a csapat, a közösség megvédeni. Ők tudják, hogy mikor kell kinyílni, virágba borulni. Legyenek vidámak és színesek, éljenek egészségesen, és legyenek sokoldalúak. Vigyázzanak magukra, értékeikre.

A harmadik évben az égerfa termését kapják. Az éger mocsárban él, ami könnyen elnyel mindent. Az éger mégis egyenesen, az ég felé törve, a mocsárban is helytáll. Hiába akarja bármi lehúzni, nem tudja, mert erős, és gyökerei segítségével szilárdan áll. A vándoroknak a harmadik év végén gerincesen és keményen ki kell állniuk cserkész mivoltuk mellett. Mostantól felnőttként kell megállniuk a világban. Egyenesen, az ég felé mutatva. A környezetük könnyen elránthatja őket ettől. Vannak gyökereik, és amíg azok élnek, nem zuhannak a mocsárba, de ha elbuknak, akkor a mocsár elemésztheti őket.

A negyedik évben egy diót kapnak, amely kicsi és látszólag törékeny. Mégis sok benne a növényi olaj, tápértéke nagy, sokáig eláll, de helytelen felhasználása veszélyes lehet. Ekkora már a vándorok is sokat tudnak, amit rosszul is felhasználhatnak. De nem teszik. Sokáig tarthatják értékeiket magukban, de tudniuk kell adni és segíteni másokon. Már másokat is tudnak „táplálni”. Törékenynek tűnnek, de valójában nagyon erősek.

A vándoréletnek akkor van vége, ha a próbarendszerben előírt módon sikerül minden felfedező utat bejárni, és megszerezni azt az övet, amellyel a felnőttiségre felövezik. Ez a Világjáró Öv, ami a négy felfedezőút tapasztalatait takarja, amikor a próbázó eredményesen megismerte és bejárta a "világot". (Elsőként a magyar állam egy részét, másodikként az államhatárunkon túli, magyarlakta területet. Harmadikként egy szomszédos ország nem magyarlakta területét, és végül egy európai, nem szomszédos államot ismer meg. Ha ezeket kiállja, akkor kapja meg azt a különleges övet, amit Világjáró Övnek hívunk.)

6.3. Az egyenruha a vándoroknál

Az egyenruha több fontos funkciót is betölt:

- a cserkésztestvériség és a közösség kialakításának eszköze, szimbóluma,
- tükrözi, hogy viselője tudatosan vállalja a cserkészlet értékrendszerét, eszmeiségét,
- információkat is szolgáltat viselőjéről,
- és motivációs eszköz is.

Amikor a rajodra gondolsz, a munkatervedben megfogalmazott célok szerint vedd nagytól alá, mit és hogyan tegyetek ebben az évben. **Az egyenruha viselete nevelő hatású, viselésével a vándorok kifejezik a közösséghez tartozást.** Mind az értékközösség felvállalása, mind az adott közösség tagsága egyaránt fontos. Hordják bátran!

Az egyenruha karbantartása hasonlatos a munkahely, a munkavégzés, a helytállás feladataihoz. Lehet feleslegesnek látni, ha önmagunkért csináljuk. Egy felnőtt nő vagy férfi, egyenruhában való kiállása, annak szabályos hordása épp azt mutatja meg, hogy a cserkészlet komoly és értékközpontú közösség. Ahol helye van a vándoroknak is. Neveld rá őket, hogy önmaguk és a közösség miatt hordják szabályosan, felvarrva, vagy épp leszedve a megfelelő jelvényeket.

Másfelől a vándorok már számos olyan eseményen vesznek részt, ahol megélhetik a cserkészlet értékeinek egyéni elismeréseit. Egy-egy helyzet, ahol komolyan számít a felnőtt jelenlét, ténylegesen előnyére válik az egyénnek és a cserkészletnek is.

A feladatunk az, hogy elismerést vívjunk ki a saját munkánk által a cserkészletnek, és a cserkészlet értékeit magunkban hordozva erősítsük a társadalmi szerepünket. Elismerésre méltó lesz az egyenruha által a cserkészlet és az egyén is, aki az egyenruhát viseli.

7. Kiemelt figyelmet igénylő gyerekek a cserkészzetben

7. Kiemelt figyelmet igénylő gyerekek a cserkészetben

„A cserkészzet legfőbb célja az, hogy a fiatalokat, támogatni kell abban, hogy ki tudják bontakoztatni teljes fizikai, szociális és lelki adottságaikat, miáltal majd egyházuk, közösségük, nemzetük és az egész emberiség értékes és felelősségteljes tagjai lehetnek.”

(Sík Sándor)

A Sík Sándor által megfogalmazott cél minden vezető számára iránymutatás, hiszen önmagunk képzése, adottságaink fejlesztése mindenki számára előrevivő és megvalósítható. A cserkészzet lelkiségénél és pedagógiai módszereinél fogva alkalmas a kiemelt figyelmet igénylő gyerekekkel való munkára: a teljes embert formálva, számukra közösséget adva, szemünk előtt Bi-Pi példáját tartva lehetünk fejlődésük segítői.

Mit jelent az, hogy kiemelt figyelmet igénylő gyerek?

Az alábbi definíciók alapján látható lesz, hogy el kell különíteni a biológiai (különleges bánásmódot igénylő gyermekek) és szociális háttérből fakadó (hátrányos helyzetű gyermekek) nehezítettséget a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek körén belül. Más eszközökkel és módszerekkel kell hozzájuk fordulni.

Mint minden osztályozás, a különleges bánásmódot igénylő gyermekek kategóriáján belüli elkülönítés is nehézkes, ugyanis maguk a kategóriák jogi és tudományos felosztása folyamatosan változik. Ennek több oka is van, például a kórképek sok esetben meghatározatlan háttere vagy a fogalmak elavulása, pejoratív értelművé válása. A jelenlegi tudományos álláspont szerint a különleges bánásmódot igénylő gyermekek sérülése, fejlődési különbségei, genetikai, biológiai és környezeti tényezők speciális együttesének köszönhető. Csoportosításukat az a tény is nehezíti, hogy gyakorlatilag minden gyermek egy külön kategória, fejlesztésük szintén teljesen egyedi módszereket igényel. A cserkészetben a teljes ember Istentől kapott egész-ségét fejlesztjük elfogadva azt, ahogy ő teljes, azaz egész ember – ez az ő egész-sége.

A jogi meghatározás a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvényben található, e szerint a **kiemelt figyelmet igénylő gyerekek** közé tartoznak:

- „a különleges bánásmódot igénylő gyermekek tanulók, tehát
 - a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók,
 - a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók,
 - a kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók,
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók.”

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló (SNI) az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki mozgásszervi, érzékszervi, értelmi- vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. Az egyéb kategória a viszonylag gyakran tekinthető diszlexiát, diszkalkuliát, diszgráfiát is tartalmazza.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló (BTM) az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Hátrányos helyzetű (HH) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek (fiatal felnőtt), aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

1. a szülő vagy a családba-fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba-fogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

-
2. a szülő vagy a családba-fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba-fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor a Szociális törvény 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult, vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
 3. a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált városfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben, vagy félkomfortos, komfort nélküli, vagy szükséglakásban, illetve olyan lakás körülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmazottan hátrányos helyzetű (HHH)

1. az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében a fenti 1–3. pontokban meghatározott körülmények közül **legalább kettő** fennáll,
2. a nevelésbe vett gyermek,
3. az utógondozói ellátásban részesülő, és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Annak ellenére, hogy a helyzet már így is elég bonyolultnak tűnik, tapasztalataink alapján tudjuk, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek kategóriájába tartozók mellett sok más gyermek is speciális figyelmet igényel. Gondoljunk pl.: akár az egyszülős családban élő, vagy a sok testvér mellett felnövő gyerekekre is, de szintén kiemelt figyelmet kell fordítanunk pl.: az önbizalomhiánnyal küzdő vagy túlzott magabiztossággal rendelkező gyermekekre is. Természetesen tudjuk, hogy ezek nem moshatóak egybe a diagnosztizált kórképekkel, óvakodnunk kell az általánosítástól is, mégis azt a tanulságot levonhatjuk, hogy minden ránk bízott gyermek fejlődését személyre szólóan kell elősegítenünk.

Hogyan zajlik a diagnózis folyamata?

Ezen gyermekek diagnózisát a szülő vagy a pedagógus javaslatára felkeresett szakértői és rehabilitációs bizottságok állapítják meg egy összetett, több szempontú vizsgálat alapján. A vizsgálat után kapott szakértői vélemény tartalmazza a diagnózist, javaslatokat ad arra, hogy a gyermek mely vagy milyen típusú köznevelési és közoktatási intézménybe járjon, leírja, hogy milyen fejlesztésekhez van joga, és hogy mikor ese-

dékes a diagnózis felülvizsgálata. A bizottság csak olyan intézményeket jelölhet meg, melyek alapító okirata tartalmazza az adott fogyatékossgú személyek integrációjának lehetőségét. A végső döntést azonban a szülő hozza meg arról, hogy gyermekét mely intézményben taníttatja.

Miért kell a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel is foglalkoznunk?

Amellett, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek sokféle kategóriája is szembetűnő, érdemes a gyakoriságukat is megtekinteni. A Központi Statisztikai Hivatal 2019-es felmérése alapján¹⁵ az általános iskolások 7,6 %-a sajátos nevelési igényű. Ebbe a számba ráadásul minden bizonnyal sokan nincsenek is beleszámítva pl. a kevésbé látványos be-illeszkedési, tanulási, magatartási zavarral rendelkező gyerekek közül. Ne feledkezzünk meg emellett a hátrányos helyzetű gyerekek magas számáról sem. A köznevelés infor-mációs rendszer 2014-es adatai alapján¹⁶ csaknem 215.000 HH vagy HHH kategóriájú gyermek jár óvodába vagy iskolába, mely az adott népesség kb. 13%-a.

Summa summarum, nézve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek magas számát, nagy eséllyel jut egy őrsbe legalább egy ilyen gyermek.

Gyakoriságukat tekintve nem meglepő, hogy az európai normákat követő magyar oktatás is egyre nagyobb hangsúlyt helyez az integrált oktatás megvalósítására. Az integráció célja a gyermek számára egy olyan környezet biztosítása, amely leképezi a társadalom valós képét, ezzel elősegítve a későbbi szociális beilleszkedést, valamint a társadalom érzékenyítését. Ezeket a szempontokat is figyelembe véve a cserkészetnek is nyitnia kell feléjük.

Cserkészetünk alapelve a kötelességteljesítés, amelynek egyik iránya az embertársainkkal szembeni kötelességek teljesítése. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek felé, a többiekhez hasonlóan, ugyanúgy kötelességgel tartozunk, mint bármely más embertársunk felé. Melyek lehetnek ezek a kötelességek, amelyekkel konkrétan találkozhatunk a cserkészetben? Elsődleges az elfogadó szemlélet. Abban az esetben is, ha csak találkozzunk akár az utcán egy kiemelt figyelmet igénylő gyermekkel, de akkor is, ha egy édesanya felkeresi a cserkészcsapatot, hogy kiemelt figyelmet igénylő gyermekét be szeretné íratni cserkésznek. Az elfogadás mellett cserkészként a befogadás is kötelességünk, amennyiben megfelelőek a szubjektív és az objektív feltételek. Azonban ha nem tudjuk vállalni a kiemelt figyelmet, mert nem tudjuk megadni, akkor vállaljuk fel a döntést, és ezt beszéljük meg a szülővel is. Mindezt kellő körültekintéssel tegyük meg!

¹⁵ <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1819.pdf>

¹⁶ <https://www.kir.hu/3hpublikalas>

Feladatunk tehát minden magyarul beszélő gyermek számára elérhetővé tenni a cserkészetet, de tudatosítanunk kell kompetenciáink, erőforrásaink határát. A különleges bánásmódot igénylő gyerekek, tanulók esetében is célunk a jellemfejlődés segítése, hitéleti és közösségi élmények biztosítása, figyelembe véve saját tudásunkat, határainkat.

Hogyan foglalkozunk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel?

Módszertanuk szempontjai

A pedagógia ad módszertani javaslatokat a kiemelt igényű gyerekekkel való foglalkozásra. A cserkész módszer számos eleme segít ebben. Rajparancsnokként, a nevelési célok kitűzésével, és az őrvezetők koordinálásával ezen eszközök a cserkész munkában könnyen javukra fordíthatók.

Fontos, hogy az őrsi munkában a differenciált foglalkoztatás, a személyiségközpontú fejlesztés, a cselekedve tanulás és a pozitív megerősítés megjelenjen. Az őrvezetőket segíteni kell a munkatervek figyelmes összeállításával, buzdítani kell őket az igényes, változatos módszertani eszközök használatára, és támogatni kell őket az esetleges elbizonytalanodásukban. Figyeljünk arra, hogy a próbák és a tudás számonkérése személyre szabott formában történjen, a méltányosság elvét tartsuk szem előtt, ugyanakkor támasszuk elvárható kihívásokat minden őrstag elé! Külön figyelmet igényelhet az őrön belüli kommunikáció, az érzékenyítés folyamata, legyünk ebben is vezetőink támasza!

Kommunikáció szülővel, vezetőtársakkal

Rajparancsnokként, csapatparancsnokként a témában érintett szülő - nagy valószínűséggel - először veled fog beszélni a gyermekéről. A legfontosabb, hogy elfogadó szemléletet tanúsíts, és mindvégig diszkrét maradj. Megértően hallgasd végig a szülő kérését, érzelkedesd vele, hogy fontosnak érzed a kérését/kérdését. Ezeket a szülőket, akiknek gyermekük kiemelt figyelmet igényel, minden bizonnyal nagyon sok kudarc, visszatartás, csalódás érthette, sokaknál jellemző, hogy még mindig nem tudják elfogadni vagy éppen feldolgozni, hogy gyermekük valamilyen módon sérült. Ezt tartsd mindvégig szem előtt!

Vázold fel a szülő számára a cserkészlet lényegét, rendszerét, elfogadó szemléletét. Kérdezzétek meg a szülőt, hogy milyen célból szeretné gyermekét beírni. Hangsúlyozd azt, hogy őrvezetőink olyan tizen-huszoneves fiatalok, akiknek nagy valószínűséggel nincs tapasztalatuk hasonló esetekkel, nem gyakorlott pedagógusok, gyógypedagógusok, de hozzátok hasonlóan elfogadó, nyitott szemlélettel rendelkeznek. Nyitottak a fejlődésre, képesek is rá, de ez egy több igenes felvetés.

Tisztázzátok azt is, hogy milyen programok tartoznak a cserkészethez, hogy ezek mennyire kompatibilisek a gyerek esetében. Pl. egy kerekesszékes őrstaggal nehéz lehet a tíznapos nomád táborot eltölteni. Viszont, ha a táborba nem jön, olyan közös élményekből maradhat ki, ami következtében lehet, hogy nehezebb benn maradnia az őrsi közösségben. Ilyen és ehhez hasonló esetekre, esetleges veszélyekre kell felhívni a szülő figyelmét! Nem szabad biztos sikert ígérni, magától az érintett gyermektől, és az őt befogadó őrsvezetőtől és őrstől is nagyban függ, hogy mennyire sikeres az integráció. Mindenesetre érdemes megpróbálni.

Fontos hangsúlyozni, hogy a cserkészet nem a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésére specializálódott, nem az ilyen gyerekekkel való foglalkozás a fő célja, tehát nem kiemelt célközönségünk, ugyanakkor nyitottsággal fordulunk hozzájuk.

Cserkészetünk nagyon fontos eleme a megfelelő kommunikáció a vezető-vezető, illetve vezető-szülő között. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében ez a kommunikáció még inkább a középpontba kerül. Rajparancsnokként, csapatparancsnokként a te felelősséged, hogy a szülővel megbeszélte dolgokat továbbítsd az őrsvezető felé. Neked kell emellett az őrsvezetőt is felkészítened erre a feladatra. Lehetséges, hogy megjírd majd először ettől, hiszen az ismeretlen mindig ijesztő, a te feladatod, hogy biztasd és támogasd a megfelelő döntés meghozásában!

Integráció az őrsben

A megfelelő integrációhoz rengeteg szempontot kell figyelembe vennünk: a környezetet, a körülményeket, az integrált gyermek vagy fiatal igényeit, sérülésének típusát, súlyosságát. Lényeges szempont, hogy mielőtt befogadnánk a gyermeket, vizsgáljuk meg csapatunknak - az adott gyermek integrálására vonatkozó - kompetenciáit.

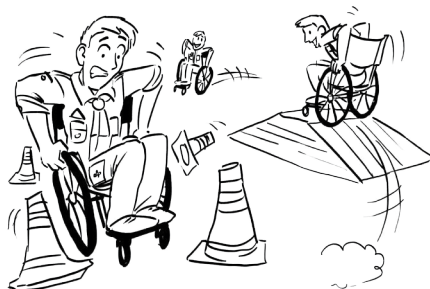
Biztosítani tudjuk-e az őrgyűléseken, a programokon, táborokban a gyermek számára elengedhetetlen személyi és tárgyi feltételeket? Tudjuk-e úgy biztosítani mindezeket a feltételeket, hogy eközben a többi gyermekre is megfelelő idő és energetikai jut? Amennyiben ezeket nem tudjuk megvalósítani, le kell szögeznünk, hogy a gyermek integrálása nem fér bele a kompetenciánkba, és mindezt a szülővel nem bántóan, de határozottan, konkrét példákra hivatkozva kell.

Az integrációnak egy fontos elve az, hogy leképpezze a társadalom fogyatékos és nem fogyatékos személyeinek arányát. Ezt a szempontot kell a cserkészeten belül is szem előtt tartani, ugyanakkor mivel egy kiemelt figyelmet igénylő gyermek sokkal több figyelmet, időt, energiát igényel, a nevelési-oktatási intézményekhez hasonlóan, súlyosságtól füg-

gően, 2-3 főként számíthatók. Fontos tehát, hogy egy olyan órsbe kerüljön a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, ahol kicsivel kevesebben vannak, illetve nem árt, sőt egyes esetekben elengedhetetlen, hogy az órsnek segéd- vagy társórsvezetője legyen.

Érzékenyítés mint nevelési cél

Rajparancsnokként, csapatparancsnokként egyik legfőbb feladatod a nevelési célok meghatározása és az ezekhez szükséges eszközök biztosítása. Munkád során törekedj arra, hogy az elfogadó szemlélet, a mások felé való nyitottság és a segítői attitűd a célok között legyen!

Ennek gyakorlására az integráció megélése az egyik legjobb eszköz lehet, ugyanakkor gyakorlatokkal, megfelelő programokkal szintén jó eredményeket érhetnek el! Érdemes minden korosztállyal, a nekik megfelelő szinten feldolgozni a témát. (Látogassatok el a Láthatatlan Kiállításra, vagy szervezetek hasonló élményprogramokat, határt csak a kreativitásotok szabhat!)

Perspektívák a cserkészeten

Ahogy már többször hangsúlyoztuk, a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek, az átlagos gyerekekhez hasonlóan, speciális esetek, egyéniségek. Nem lehet általánosságban megállapítani, hogy egyik diszlexiás, gyengénlátó vagy végtaghiányos cserkészből sem válhat különleges szolgálatokat vállaló (pl.: raktáros, pályázattíró, vezető stb.). A személyt kell nézni komplexen, a bárminemű fogyatékoságát egy személyiségjegynek, egy adottságnak érdemes tekinteni. A kérdés csupán az, hogy alkalmas-e ezzel az adottsággal a kiszemelt szolgálatra? Tudja-e kompenzálni a személyiségének többi részével azt, amiben esetlegesen hiányt szenved?

Úgygondoljuk, nem szabad elzárkózni ettől a kérdéstől. Láttunk, hallottunk már gyengénlátó, minimális testi fogyatékos, enyhe értelmi fogyatékos, beszédhibás, diszlexiás, hátrányos szociális helyzetű cserkészről, aki tudott akár vezető is lenni. Az esetek többségében pozitív példákról beszélhetünk. Fontos a megfelelő kommunikáció a szülőkkel, a gyerekekkel, és természetesen magával a vezetővel is. Lényeges emellett, hogy olyan feladatot bízunk rá, mely illeszkedik az adottságaihoz.

Esettanulmányok

1. 432. cserkészcsapat tapasztalatai

Mivel csapatunk Budapest nyolcadik kerületében fekszik, az átlagosnál több kiemelt figyelmet igénylő gyermek, fiatal kerül hozzánk. A teljesség igénye nélkül fordult meg már nálunk látássérült, enyhe, illetve középsúlyos értelmi fogyatékos, enyhe beszéd fogyatékos, hiperaktív, figyelemzavaros, illetve depressziós, pánikbeteg, autisztikus, skizofrén gyermek, fiatal is. A szociális háttérrel tekintve pedig volt már drog-, alkoholfüggő szülőkkel rendelkező, félárva, állami gondozott, illetve valamely kisebbséghez tartozó tagunk is. Mikor erről mesélek más csapathoz tartozó cserkésztestvéreimnek, általában csodálkozva hallgatnak, vagy éppen kacagnak. Fontos megemlítenem, hogy a csapattagok nagy többsége nem kiemelt figyelmet igénylő, s mellettük befogadtunk néhány ilyen gyermeket is. Éppen ez a befogadás csapatunk és közösségünk erőssége. Nálunk nincs klikkesedés, nincs olyan, hogy valakit lenézünk ilyen okok miatt. Nálunk abszolút alapnorma, hogy mindenki elfogad mindenkit, és a cserkésztestvérenek tekinti. Aki nem tudja ezt a szemléletmódot elsajátítani, egy idő múlva kikopik a csapatunkból. Ebben a felfogásban az a jó, hogy mindenki fontosnak érzi magát, mert mindenki tudja, hogy itt maximálisan elfogadják. Többektől hallottam már, hogy második családjuként tekintenek a csapatunkra.

Csapatunk szemléletmódját nagyon jól lefesti ez az idézet, melyet a tavalyi cserkésznapon megszólított 12 éves fiú csapattagunk mondott egy interjúban: „Mindeki egyenlő ember. Valaki erősebb, valaki gyengébb, valaki okosabb, valaki butább. Ebbe bele kell egyezni és kész.”

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre - a tapasztalat szerint - jellemző, hogy viszonylag hamar kikopnak a csapatból, vezetőnek ritkán maradnak meg. Ekkor felmerül a kérdés, hogy akkor mi értelme volt ennyi energiát beletenni az integrálásába? Úgy gondolom, hogy az ilyen gyermekeknek az itt szerzett élmények, tapasztalatok olyan mértékűek és jelentőségűek, mely jellemfejlődésükhöz elengedhetetlen, és melyet máshol nem kaphattak volna meg.

2. Down-szindrómás cserkész (kiscserkészről a vándor korig)

Kiscserkészként került az őrsébe. Én eleinte mint csapatparancsnok voltam kapcsolatban vele, azaz minimális volt a kontaktusunk. A csapat vezetői, mivel őrsvezetőjük vállalta a többletmunkát, igent mondott a jelentkezése elfogadására. Viszont később úgy alakult, hogy az újonc korba lépésükkor átvettem az őrsöt, és vezetem azóta is (immár tizensok éve).

A helyzetének sajátossága, hogy őrs tagja a testvére is, valamint unokatestvérei, illetve az ő templomi/iskolai barátai is. Ez azért volt döntő fontosságú, mert eme személyes kapcsolatok miatt elfogadása zökkenőmentes volt, természetes része volt a közösségnek. Akik később kerültek az őrsbe, azok ezt a helyzetet és a viszonyokat természetesnek, adottságnak fogadták el. Így „mássága” nem jelentett kezelendő vezetői feladatot számomra. Ezen felül a kommunikációban sokat segített ez a kapcsolati háló, mert nem egyedül neki kellett megjegyezni pl. a túra találkozájának az időpontját, hanem a többiek révén ezt a családja is tudta.

Vezetőként az egyik nagy feladat annak a megtanulása volt, hogy melyek azok a pillanatok, helyzetek, amikor eljutott a képességei határára, és melyek azok, amikor csupán visszaretten a feladattól, illetve amikor a lustasága került előtérbe. Kezdetben sokat segített, hogy az idősebb kora miatt egy ideig az erőnléte azonos volt a többiekével, így hozzájuk tudtam viszonyítani.

Rengeteget kaptunk kölcsönösen azokban a szituációkban, amikor az őrstársai segítették őt. Legklasszikusabb élményünk a csóványosi kilátóhoz kapcsolódik. A csúcs közeli bivakolás után kora reggel értünk föl, és természetes volt, hogy felmászunk a vaslétrákon a kilátóra. Ő egyből visszarettent, és a tériszonyára hivat-

kozott. Amikor erősködtem, hogy mégis jöjjön föl, akkor az őrstársai (akkor 10-11 évesek voltak) „mellém álltak”, nemcsak biztatták őt, hanem felajánlották a segítségüket. Egyikük ment előtte, és mutatta, hogy hová kell lépni, a másik meg mögötte, és időnként segített a bakancsát megfelelő helyre tenni. Nekem „csak” hátvédként mögöttük kellett mennem. Közösen legyőztük a magasságot, és a féllemeit. A legszebb az volt, hogy ezt akkor és ott mindannyian átéltük.

A kósza és vándorkori komolyabb nyári túráknál a fizikai képességeit közösen mérlegeltük, és hoztunk döntéseket vagy kompromisszumokat. Ezekben a helyzetekben annak a mérlegelése volt a legnehezebb, hogy melyik az a pont, amikor miatta „megkárosítanám” a többiekét, illetve melyik az a pillanat, amikor neki okoz-nék kárt. Ezen a borotvaélen nagyon nehéz volt táncolni. Végül a hegymászásra és via ferrátázásunkra nem jött el, de az autós túráinkon természetes módon velünk volt. Amikor ezen utak során olyan programelem jött, ami nem volt neki való, akkor kétfelé vált az órs, a többiek megmázták az utunkba kerülő hegycsúcsot, mi ketten pedig „öregurasan” túráztunk egy kellemeset. De voltak a határon mozgó vállalkozásaink is, például amikor közösen kerékpározni mentünk. Kezdetben ezek komoly vezetői többletmunkát jelentettek, mert a normál vezetői munka és a saját fizikai terhelésem elvitele mellett rá külön is figyelniem kellett, pl. szólni neki, hogy a kerékpárján merre és mikor váltson...

Másik nagyon komoly feladat a vele való kommunikáció megtanulása volt. Egy-részt meg kellett tanulnom, szoknom az ő „nyelvét”, másrészt elvárva az aktív kommunikációt, véleménynyilvánítást, megerősíteni őt, hogy merjen és tudjon beszélni. Ez mára oda fejlődött, hogy nemcsak e-maileket küld rendszeresen, hanem mobiltelefont is használ! Ahhoz, hogy ide eljussunk, óriási mennyiségű türelemre volt szükség, és ugyanazt a mondatát akár ötször is meg kellett hallgatni, míg sikerült kihámozni a mondanivalóját. Ennek az összecsiszolódásnak másik vetülete volt annak a megtanítása, hogy mikor kell neki beszélni, vagy mikor jobb hallgatni. „Meredek” helyzet volt, amikor egy többnapos portyán szemtanúi lettünk egy természetkárosító bűncselekménynek, és a kiérkező rendőrök nekünk is feltettek pár kérdést...

E folyamat eredményeképpen ma ott tart, hogy élő televíziós adásban is mert és tudott beszélni! (Természetesen ebben a fejlesztő munkában mi csak egy elem voltunk, a fő érdem a családjáé.)

Évről évre visszatérő feladatom volt, hogy a próbaanyagot rászabjam. Végig kellett gondolnom, hogy mi az, amit valósan teljesíteni tud, és mi az, amit nem. Illetve

ez utóbbiakat mivel tudom helyettesíteni? Ez az évek múltával egyre hangsúlyosabbá vált. A vándor korosztályba lépve kapott ez sajátos dimenziót, amikor az egyik „normál” próbafeladat helyett azt kapta, hogy kezdjen el dolgozni valahol (az elhelyezkedésében segítettünk neki), majd a következő évben kezdjen el egyedül közlekedni otthona és munkahelye között, majd tanulja meg új feladatok ellátását a munkahelyén... Persze ez nem ment simán, főleg akkor, amikor „külsősökkel”, azaz az ő gondolkodását nem értőkkel találkozott, és került munkakapcsolatba. Jó ötletnek bizonyult az is, hogy az irodai munka mellett tanulja meg a ház körüli munkákat is az irodaházban. Főnöke erre nyitott is volt, de amikor közölte vele, hogy locsolja meg a virágokat, akkor arra nem gondolt, hogy a „*két percig tartsd oda a slagot*” utasítást szó szerint fogja értelmezni, és órával méri a két percet...

Ez viccesnek tűnik (mi is így éltük meg), de az egyik különpróba letételekor keserű élményhez is vezetett. Mivel az őrstársai különpróbaztak (kinek melyik tetszett alapon) természetes volt, hogy ő is letesz egy különpróbát. Kiválasztottuk, hogy mi érdekli, és meghatároztuk a feladatot. Erről hosszasan kommunikáltam azzal a szakemberrel, aki vállalta a teljesítményének az értékelését. E sok-sok megbeszélés ellenére nem sült el jól ez a projekt, mert végül számára teljesíthetetlen elvárásokat állított elé. A csalódás elkerülés végett újraértelmeztük a különpróbát az ő személyes egészsége adta igényeihez, és így sikerrel tudta teljesíteni. Szintén feladatot jelentett annak megtanítása és megtanulása, hogy az évek során ő felnőtt. Így amikor – szintén próbafeladatot érően – közösen főztünk a kiscserkészekre, akkor meg kellett tanulnia mindhárom félnek, neki is a gyerekeknek is és a vezetőknek is, hogy ő itt háttérmunkás. Bekapcsolódhat a programba, de más súlycsoportba tartozik...

Munkatársi helyzetbe kerülve komoly tanulási folyamat volt számomra megtanulni az irányítását szedett feladatokat (akkor még) nem tudott elvégezni. Tehát nem működött a „*hozd be az asztalról az evőeszközöket*” utasítás, hanem először a kanalakat, majd a villákat, végül a késeket kellett behozatni vele...

Komoly lehetőség nyílt számomra a nevelésében azzal, hogy az évek során kiderült, mit kedvel, mivel foglalkozik szívesen. gy amikor például világossá vált, hogy szívesen olvas, logikus lépés volt, hogy könyveket ajánlottam neki, sőt egyes próbákhoz kötelező volt meghatározott könyv elolvasása.

A családdal való teljesen nyílt és őszinte kommunikáció nagyon megkönnyítette a munkámat. Ők elfogadták a helyzetet, hálásak voltak azért, hogy törődünk vele, és szinte mindenben igyekeztek segíteni. Mivel a család is „túrázós fajta”, a várható

terhelés tisztázása, és az ebből eredő „mehet – nem mehet” kérdésre mindig könnyen tudtunk közösen megfelelni.

Sajátos és nagyon nehéz vezetői feladatot jelentett viszont annak a megélése, hogy miközben vagány kamasz fiúkból áll az őrsőm, van egy olyan őrstagom, akit a sötétben vagy a kicsit meredekebb helyeken kézen fogva kell vezetnem, mert nem lát rendesen, illetve szédül. Aki mindenképpen mellettem akar aludni a sátorban vagy a kifeszített ponyva alatt, mert csak ott érzi magát biztonságban, vagy csak az általam vezetett autóba akar beülni...

Visszagondolva, én is rengeteget változtam ezalatt a közel másfél évtized alatt. Erős, nagydarab fiúvezetőként a gyengékkel, sérültekkel igazán nem tudtam mit kezdeni, nem tudtam megszólítani őket. Külön világot jelentettek számomra. A vele közösen átélt élmények rengeteget alakítottak rajtam is. Ma már képes vagyok meghallgatni, megérteni, átélni az ilyen helyzetű emberek gondjait, tudok velük partnerként beszélgetni, bekapcsolódni az életükbe. Ez a mindennapi életben és a munkámban nagyon komoly többletet jelent!

